

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXII.

CELOVEC, PETEK, 1. JULIJ 1977

ŠTEV. 26 (1820)

Avstrijski model ...

„Tri koroške stranke reprezentirajo na demokratični bazi celotno prebivalstvo. Demokrati iz vseh taborov so preko strankarskih meja v dolgotrajnih pogajanjih izdelali in sklenili zakon o narodnih skupinah. Ali sedaj ekstremnim drobtinčarskim skupinam odgovarja ali njihovim konceptom ne odgovarja: zakone je treba akceptirati in izvesti. Kdor se temu upre, ruši fundamente pravne države.“

Tako glavni urednik celovške Volkszeitung, ki še dodaja: „To velja za nas vse, ki vidimo v zakonu o narodnih skupinah izvedljiv kompromis, prav tako pa tudi za one, ki se temu upirajo. Radikalne glasove iz nacionalnih taborov — vseeno ali iz „nemške“ ali iz „slovenske“ strani — je treba kvalificirati kot to, kar so: ubožno znamenje demokratične nastojenosti!“

Podobno razlagata in razumeta zakon o narodnih skupinah z odredbami kot dokončno rešitev mednarodnih manjšinsko varstvenih določil glavni urednik Kärntner Tageszeitung za socialistično stranko in deželni poslanec Silla za FPÖ ter imenujeta rešitev „avstrijski model“, ki je za socialistično glasilo še „model“, ki je tudi mednarodno vzoren.“

To so stališča treh koroških strank in tako in podobno je tudi stališče, ki ga je te dni objavila koroška deželna vlada v uradnem glasilu Kärntner Landeszeitung.

Gre v resnici za „avstrijski model“? Tri stranke so se sporazumele. Koga še briga, ali gre pri tem tudi za sporazum s prizadeto manjšino?

Tri stranke so se sporazumele glede interpretacije člena 7. Koga še briga, kako interpretirajo mednarodno pogodbo pogodbeniki sami, kako jo interpretira prizadeta manjšina?

Tri stranke so se sporazumele. Koga še briga, da se manjšina bori za svoje osnovne pravice, za svoj obstoj in nadaljnji razvoj?

Tri stranke so se sporazumele; to je kompromis. Koga še briga, da ni kompromisa s prizadeto manjšino?

Tri stranke so se sporazumele; kdor je proti takemu sporazumu, je ekstremist. Koga še briga, da manjšina terja le svoje pravice?

Tri stranke so se sporazumele; to je demokracija! Kdor je proti, ni demokrat. Koga še briga, da je baš obratno izraz demokracije tudi upoštevanje manjšine?

Tri stranke so se sporazumele za svoj model rešitve člena 7. Koga še briga, da gre v resnici za spremembo tozadevnih določil državne pogodbe?

Tri stranke so se sporazumele za interpretacijo „uradnega jezika“. Koga še briga, da gre v resnici za degradacijo slovenskega jezika v „pomozni jezik“?

Tri stranke so se sporazumele za krajevno območje manjšinsko varstvenih določil. Koga še briga, da sta več kot dve tretjini slovenskega prebivalstva na svojem avtohtonem življenjskem prostoru oropani mednarodno zajamčenih osnovnih pravic?

Tri stranke so se sporazumele za osem različnih variant manjšinskih pravic. Koga še briga, da člen 7 jasno in nedvoumno določa iste in enake pravice za vse avstrijske državljane slovenskega jezika na Koroškem?

Tri stranke so se sporazumele na številčno preštevanje. Koga še briga, da to proti volji in ob bojkotu manjšine?

Tri stranke so se sporazumele, da gre za dokončno rešitev odprtih vprašanj člena 7 državne pogodbe. Koga še briga, da iste tri stranke napovedujejo že za jesen pogajanja za spre-

Avstrija ni izpolnila obveznosti, zato je kriva prelomitve pogodbe

Današnji 1. julij 1977 naj bi bil — vsaj po zamisli koroškega socialističnega glasila — „dan sprave“. In na spravo pozivajo v svojem skupnem proglasu tudi predsedniki vseh treh v deželnem zboru zastopanih strank, ko preko uradne Landeszeitung v naravnost ponižnem tonu moledujejo za razumevanje svojih najbolj koroških Korošcev, naj vendar ukrotijo svoja domovinizvesta čustva in pustijo pri miru tistih nekaj dvojezičnih tablic, s katerimi namerava Avstrija zdaj „širokogrudno“, „dokončno“ in „vzorno“ izpolniti svoje obveznosti iz državne pogodbe.

Dan sprave naj bi bil današnji 1. julij 1977. Zato, ker začnejo s tem dnevom formalno veljati zadnje odredbe, sprejete na podlagi zakona o narodnih skupinah. Dan sprave naj bi to bil, ker so se tri stranke uklonile zahtevam nemških nacionalistov in v duhu popolne kapitulacije pred nesprejemljivimi šovinisti „kompromisno“ sprejele „rešitev“, ki v resnici ne reši prav nobenega vprašanja.

Kljub temu pa strankarska troedinost zdaj izreka sodbo in obsodbo nad tistimi, ki se s takšno rešitvijo ne bi strinjali; proglašajo za „slabe Korošce“ tiste, ki bi zahtevali takšno rešitev, kakršno Avstriji nedvoumno predpisuje državna pogodba. Toda povemo jim jasno in dovolj razumljivo, da se koroški Slovenci s takšno „rešitvijo“, kot jo predstavlja zakon o narodnih skupinah skupaj z odredbami, nikdar ne bomo sprijaznili. In povemo jim še nekaj:

■ Najslabši Korošci so tisti, ki so kapitulirali pred nemškonalističnimi silami ter zdaj hočejo oktroirati rešitev, ki pomeni očitno kršitev državne pogodbe in ustavno zajamčene enakosti pred zakonom.

■ Najslabši Avstrijci so tisti, ki se na svojih vodilnih položajih držijo za ceno politike, po kateri krivdi ali zasluge je Avstrija vedno bolj razvija v torišče najrazličnejših grupacij in aktivnosti velikonemških, revanšističnih in neonacističnih sil.

Zato je le kot nesramno zafrkovanje mogoče razumeti opozorilo v tristrankarskem proglasu, „da ni le škodljivo, marveč tudi nesmiselno,

zoperstavljanje se določilom mednarodne, v svetovnem merilu zasidrane državne pogodbe in s tem postati zakonolomen in izločen iz družbe“. Ali avtorji tega prebliska mar hočejo kot kršilce državne pogodbe proglasiti tiste, ki se zavzemajo za dosledno in popolno spoštovanje tega mednarodnega dokumenta? Vendar s to vse preveč prozorno taktiko „primite latu“ ne bodo mogli preslepiti nikogar. Saj je vendar že vsemu svetu znano,

(Dalje na 8. strani)

Predstavniki koroških Slovencev pri veleposlaniku SFRJ na Dunaju

Veleposlanik SFRJ v Avstriji Novak Pribičević je v sredo 29. junija 1977 na Dunaju sprejel predstavnike obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, to je Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev, in ob tej priložnosti imel z njimi izčrpen razgovor o aktualnem položaju in o pravicah slovenske manjšine v Avstriji.

V razgovoru, v katerem so sodelovali oba predsednika in tajnika osrednjih organizacij dr. Zwitter in dr. Grilc ter Wieser in Warasch, so predstavniki slovenske manjšine veleposlanika Pribičevića izčrpano informirali o najnovejših ukrepih avstrijske zvezne vlade v zvezi z njeno manjšinsko politiko. Predstavniki slovenske manjšine so ob tej priložnosti naglasili, da ti ukrepi — izvajanje vladnih odredb o rabi slovenskega uradnega jezika in o postavitvi dvojezičnih topografskih označb 1. julija 1977 na podlagi 1. i. zakona o narodnih skupinah — predstavljajo neposredno revizijo državne pogodbe in da so kot taki za slovensko manjšino povsem nesprejemljivi.

Jugoslovanski veleposlanik je ponovil znana stališča vlade SFRJ glede tega vprašanja ter naglasil, da se Jugoslavija nikdar ne bo sprijaznila z ukrepi avstrijske vlade, ki pomenijo revizijo državne pogodbe oziroma njenega 7. člena, in to tako glede njegove vsebine kot področja njegove veljavnosti. Zagotovil je, da si bo Jugoslavija nenehno in dosledno prizadevala, da republika Avstrija v celoti in brez odlašanja izpolni svoje mednarodne obveznosti po črki in duhu državne pogodbe. Prav tako pa je poudaril, da bo borba slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji v tem smislu tudi v bodoče deležna nedvoumne in polne podpore vlade SFRJ ter vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.

V nas je dovolj moči in volje da bomo nadaljevali boj za naše pravice

„Člen 7 avstrijske državne pogodbe zahteva od avstrijske vlade, da mora dati avstrijskim državljanom slovenske narodnosti vse tiste pravice, ki jih potrebujejo, da kot narod lahko obstanejo in se enakopravno razvijajo. Zakoni, ki jih je vlada sprejela lansko leto in ki bodo začeli na podlagi odredb veljati 1. julija 1977, pa pomenijo grobo kršitev državne pogodbe in neupoštevanje nujnih življenjskih potreb naše narodnostne skupnosti. Temelji na odstotkih in številkah ter dajejo močno okrnjene pravice samo v nekaterih predelih našega avtohtono naseljenega ozemlja — vse to pa je v nasprotju z državno pogodbo.“

Tako je ugotovil tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser, ko je v nedeljo govoril več kot 700 udeležencem velike pevsko-kulturne manifestacije v Borovljah (o kateri podrobno poročamo na 3. strani). Spomnil je, da je bilo ob podpisu državne pogodbe

leta 1955 na dvojezičnem ozemlju Južne Koroške 62 občin, toda samo v desetih od teh bodo zdaj postavili nekaj dvojezičnih napisov. Nove odredbe, v katerih so v veliki meri upoštevali predloge in zahteve nemških nacionalistov, poleg vsega drugega še ustvarjajo več kategorij Slovencev in s tem brutalno kršijo načelo enakosti pred zakonom.

Medtem ko smo koroški Slovenci zakon iz leta 1972, ki je predvideval 205 dvojezičnih napisov v Rožu, Podjunu in Zilji, pozdravili kot prvi korak k reševanju tega vprašanja, pa moramo, če želimo svojemu lastnemu narodu dobro, nove odredbe, ki predvidevajo le kakih 20 napisov in izključujejo dve tretjini dvojezičnega ozemlja, v celoti odkloniti,“ je dejal tajnik ZSO ter naglasil, da jih odklanjamo odločno in brez kompromisno. „Vsi poznamo našo domovino in vemo, da se pretežen del političnega, kulturnega in gospodarskega življenja odvija v centrih, kot so St. Jakob, Borovlje, Pliberk, Železna Kapla, Velikovec, Škocijan, Dobrla vas in drugi. Toda niti eden od teh centrov ne bo dobil dvojezičnih oznak. Zahtevamo — in to pravico nam daje člen 7 — da mora naš materin jezik, ki ga govorimo od rojstva naprej, biti enakopraven ne samo v Karavankah in v hlevih, temveč povsod v javnem življenju, kjer naši ljudje živijo.“

Govornik je ugotovil, da zakoni, na podlagi katerih nam je Avstrija v preteklosti in še zlasti po drugi svetovni vojni delila pravice, niso samo dopuščali, marveč so celo pospeševali nenaravno asimilacijo. Člen 7 pa je bil sprejet v državno pogodbo zato, da bi se Slovenci na Koroškem ohranili povsod tam, kjer živimo kot avtohtoni prebivalci dežele. Zato mora avstrijska vlada sprejeti take manjšinske zakone, ki bodo ustvarili pogoje, da se bo nenaravna asimilacija

ustavila in prenehala. Odredbe, ki bodo začele veljati 1. julija 1977, pa prinašajo vse kaj drugega kot zajezitev asimilacije; nasprotno, s tem da izključujejo celotno Ziljsko dolino in obširne predele severno od Drave, predvsem pa upravne in gospodarske centre, asimilacijo naravnost pospešujejo.

„Mi nismo utopisti in zasanjani funkcionarji, kot nas hočejo označiti naši narodni nasprotniki,“ je menil tov. Wieser. „Smo realisti, ki se zavemo, kakšne so naše dolžnosti do države, v kateri živimo. Dobro pa tudi vemo, da smo kot narodnostna skupnost ogroženi. Zato je naša dolžnost, da kot zastopniki te naše skupnosti povsod in neprestano opozarjamo na nerešena vprašanja. Narodu sosedu smo vsa leta prožili roko in mu jo tudi še danes. Pogoj pa je enakopravno sodelovanje, ker le tako obrodi sadove. Hočemo živeti v naši domovini v miru, v enakopravnosti in v sodelovanju z narodom sosedom. Zato pa potrebujemo jamstvo za obstoj in razvoj; to je edini pogoj, ki ga postavljamo. Pozivamo vlado, da umakne nedemokratične zakone in skupaj z nami izdela takšne, ki bodo pomenili za Koroško mir in gospodarski napredek, prijateljstvo in plodno sodelovanje, ne pa zatiranje in šovinistične izgrede ter neupoštevanje nujnih in pravičnih življenjskih potreb koroških Slovencev.“

Ob koncu je tajnik ZSO pozval navzoce in preko njih vse koroške Slovence, da nadaljujejo boj za pravice, ki so nam zagotovljene v državni pogodbi. Poudaril je, da je v nas dovolj moči, dovolj volje in elana. Naša mladina je podkovana z vsem potrebnim znanjem in je trdno odločena priboriti pravice, ki nam gredo. Skupaj z demokrati večinskega naroda bomo premagali sile, ki zavirajo napredek v družbenih odnosih.

dr. Franci Zwitter

PODPRESEDNIK SLOVENSKE VLADE ČAČINOVIČ:

„V Avstriji teptajo državno pogodbo“

Na sobotni prireditvi v Radencih, kjer so slavili pomembno delovno zmago znanega zdravilišča, je podpredsednik republiškega izvršnega sveta SR Slovenije Rudi Čačinovič spregovoril tudi o odnosih med Slovenijo oziroma Jugoslavijo ter sosednjimi državami. Ugotovil je, da je podpis osimskih sporazumov z Italijo odprl še večje perspektive za razvoj obmejnega sodelovanja, oblikovanje industrijske cone v Sežani pa odpira širše možnosti za vključevanje slovenskega in vsega jugoslovanskega gospodarstva v mednarodno menjavo in hkrati odpira pot drugim oblikam dobrih sosedskih odnosov. Prav tako — kakor je dejal Čačinovič — se v zadnjem obdobju vse bolj

razvija tudi dolgoročno sodelovanje med madžarskimi in slovenskimi podjetji.

Govornik je ugotovil, da so v Sloveniji in Jugoslaviji obmejno sodelovanje vedno pozdravljali kot praktično uresničevanje dobrih sosedskih odnosov. Pri tem pa je izrazil željo, da bi končno vsaj po konferenci v Helsinkih tudi sosednja Avstrija začela resno razmišljati o različnih možnostih, ki doslej niso bile izkoriščene med obema državama in še manj v maloobmejnem prometu.

„Pri tem bi razen spoštovanja mednarodno sprejetih pogodb, na katerih sloni celo njihova lastna neodvisnost, lahko ugotovili, kakšno vlogo ima pozitiven odnos do

manjšin,“ je poudaril podpredsednik Čačinovič. „V času med helsinško konferenco in beograjskim sestankom pa v Avstriji ne le izkrivljajo in teptajo črko in duha državne pogodbe — saj prav te dni slišimo izjave in opazujemo prakso izvajanja takojimenovanih manjšinskih zakonov — temveč prirejajo celo pohode fašističnih organizacij z udeležbo uradnih predstavnikov. Demonstrirajo, da je resnična kontinuiteta med hitlerjevskim glorificiranjem Braunau in nastopom Heimata diensla na Koroškem. Na sosednjem Štajerskem pa ne priznavajo obstoja Slovencev v obmejnih vaseh in s posebnim spomenikom oživljajo spomin na izgubljena mesta „Spodnje Štajerske.“

O odnosih med sosednjimi deželami ter o manjšinskem vprašanju pa je spregovoril tudi član republiške konference SZDL Slovenije Bojan Lubej, prejšnji generalni konzul v Celovcu, ko je v nedeljo govoril na zaključnem slavlju ob občinskem prazniku v Lendavi. Omenil je vse večjo vlogo Jugoslavije v gibanju neuvrčenosti, kar Jugoslavijo obvezuje, da je dosledna tudi pri reševanju odprtih mednarodnih vprašanj. Zato se, kljub dobrim odnosom s sosedami, ne ogiba tudi reševanja odprtih problemov narodnostnih manjšin.

Bojan Lubej je opozoril na ugodne premike pri dejavnosti za narodnostni razvoj Slovencev v Porabju na Madžarskem ter na sodelovanje obmejnih družbenopolitičnih in durghih dejavnikov v Jugoslaviji in Madžarski, pri čemer imata slovenska skupnost v Porabju in še posebej madžarska skupnost v Prekmurju poseben pomen. Prav tako je tudi osimski sporazum z Italijo z odpravo hipoteke obmejnih problemov in z načelno ureditvijo manjšinskega varstva na obeh straneh meje ustvaril dobro osnovo za trajno in vsestransko sodelovanje med obema deželama.

„Nikakor pa to ne velja za koroške Slovence in gradiščanske Hrvate v Avstriji, katerih položaj se stalno slabša,“ je poudaril Bojan Lubej. „Tako bo vse dotlej, dokler v Avstriji ne bodo začeli reševati vseh odprtih vprašanj v enakopravnem dialogu z manjšino. Boj koroških Slovencev je pravičen, zato jim s tega zborovanja sporočamo, da jim bomo tako kot doslej tudi v bodoče nudili vso pomoč in podporo.“

Pomembna delovna zmaga v znanem zdravilišču Radenci

Odbor za etnične jezikovne skupnosti in za deželno kulturo v Furlaniji-Juljski krajini (to je deželna sekcija mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur) je v Vimdu predstavil dokument o zaščiti nemške, slovenske in furlanske jezikovne manjšine v severovzhodni Italiji. Dokument bo odbor predložil vsem zainteresiranim političnim, družbenim in kulturnim silam, da se o njem razvije čim širša razprava; s podpisami predstavnikov jezikovnih manjšin pa bo dokument kot peticijski poslan tudi parlamentu v Rimu.

Poleg uvodnega dela obsega dokument, ki je izšel v posebni brošuri, zakonski predlog za zaščito manjšin, ki se deli na pet poglavij. V prvem so splošna načela in za vse manjšine veljavne norme, v naslednjih treh poglavjih so specifične norme za vsako od treh manjšin, ki so po položaju, številu in doslej doseženih pravicah različne, peto poglavje pa obsega prehodne norme, ki zadevajo vrnitev izseljenih pripadnikov manjšin in uvajanje manjšinskih jezikov v šole.

Po predstavitvi dokumenta se je razvila široka razprava, pri kateri so sodelovali številni predstavniki vseh manjšin in skupin. Razprava se ni omejevala samo na stališča, ki so izražena v dokumentu, ampak je posegla tudi na druga področja, ki se tičejo življenja manjšin. Predstavniki političnih strank so orisali svoja gledanja in predloge strank za zaščito manjšin, precej govora pa je bilo tudi o manjšinski kante-

renci, ki jo pripravlja videmska pokrajina.

Predstavitve omenjenega dokumenta se je poleg drugih udeležil tudi predsednik društva „Ivan Trnko“ iz Benečije, ki je hkrati zastopal tudi Slovensko kulturno gospodarsko zvezo v Trstu.

V svetovno znanem zdravilišču Radenci so ob koncu minulega tedna slavili pomembno delovno zmago. Uspešno so zaključili dela za povečanje zmogljivosti ter dogradili nov kompleks polnilnice znane mineralne vode. Naložbe v objekte za prelomno obdobje v gospodarstvu Radenske so znašale 218 milijonov dinarjev. S tem so na strnjem kompleksu desetih hektarov zgradili okrog nove gigantne polnilnice slatine in brezalkoholnih pijač v Boračevi vrsto proizvodnih, prometnih in infrastrukturnih objektov, ki zagotavljajo vse pogoje za tehnološko sodobno in nadvse smotrno izkoriščanje vrelcev mineralne vode.

Od odkritja radenskih vrelcev mineralne vode je minulo 144 let in tudi začetek izkoriščanja tega naravnega bogastva sega že dobro stoletje nazaj, vendar pa se je obdobje pravega razvoja tega podjetja začelo šele v letu 1965, ko so prodali letno okrog 40 milijonov litrov slatine. Letos pa bo poslala Radenska na trg že 235 milijonov litrskih steklenic mineralne vode in brezalkoholnih pijač (na zadnje odpade približno 20 odstotkov celotne proizvodnje). Naglo narašča tudi prodaja v tujino, saj bo šlo samo letos v štirinajst dežel sveta več kot 13 milijonov litrov slatine.

Po obsegu proizvodnje mineralne vode z najsodobnejšo tehnologijo izkoriščanja tega naravnega bogastva Radenska ni le največje slatinsko podjetje v Jugoslaviji, marveč se je z novimi naložbami uvrstila med štiri največja slatinska podjetja na svetu sploh in hkrati tudi največja izvoznike v svetovnem merilu. Radenska, ki je nosilec turistično-gospodarskega razvoja v Pomurju, uresničuje pomembno poslanstvo tudi pri povezovanju v širšem prostoru. V zadnjem obdobju so se

Manjšinske pravice priznane po kategorijah

Rešitev člena 7, ki začena veljati danes z odredbami k zakonu o narodnih skupinah, z uradne in neuradne strani hvalijo kot naravnost vzorno in obveznostim iz državne pogodbe povsem ustrezajočo ureditev manjšinskega vprašanja. Kako pa je v resnici s takšno „rešitvijo“, pove že dejstvo, da je prizadeta manjšina s to rešitvijo razdeljena na najmanj osem kategorij:

● Pripadniki manjšine, ki so jim priznane vse v členu 7 državne pogodbe zagotovljene pravice — torej pravica do manjšinskega šolstva, pravica do slovenskega uradnega jezika pred sodišči in upravnimi oblastmi ter dvojezični napisi.

● Pripadniki manjšine, ki imajo pravico do manjšinskega šolstva, pravico do slovenskega uradnega jezika pred sodišči in upravnimi oblastmi, vendar pa nimajo dvojezičnih napisov.

● Pripadniki manjšine, ki imajo pravico do manjšinskega šolstva, pravico do slovenskega uradnega jezika pred upravnimi oblastmi ter dvojezične napise, nimajo pa pravice do slovenskega uradnega jezika pred sodišči.

● Pripadniki manjšine, ki imajo pravico do manjšinskega šolstva in do slovenskega uradnega jezika pred upravnimi oblastmi ter dvojezične napise, nimajo pa pravice do slovenskega uradnega jezika pred sodišči, če v zadovoljivi meri obvladajo nemščino.

● Pripadniki manjšine, ki imajo pravico do manjšinskega šolstva in do slovenskega uradnega jezika pred upravnimi oblastmi, nimajo pa pravice do slovenskega uradnega jezika pred sodišči, če v zadovoljivi meri obvladajo nemščino, prav tako tudi nimajo dvojezičnih napisov.

● Pripadniki manjšine, ki imajo pravico do manjšinskega šolstva, pravico do slovenskega uradnega jezika pred sodišči in upravnimi oblastmi pa samo tedaj, če ne obvladajo v zadovoljivi meri nemškega državnega jezika, prav tako tudi nimajo dvojezičnih napisov.

● Pripadniki manjšine, ki imajo samo pravico prijave svojih otrok k slovenskemu oz. dvojezičnemu pouku, sicer pa nimajo nobenih pravic iz člena 7 državne pogodbe.

● Pripadniki manjšine, ki se pri sedanjih ureditvah ne morejo poslužiti prav nobene pravic na podlagi člena 7 državne pogodbe.

S tem možnostjo za drobljenje manjšine na razne kategorije gotovo še niso povsem izčrpane. Vendar že ta pregled dovolj pričljivo kaže, da tisto, kar sedaj imenujemo popolno izpolnitev člena 7 in vzorno rešitev manjšinskega vprašanja, v resnici predstavlja grobo kršitev ustavnega načela enakosti pred zakonom ter očitno kršenje državne pogodbe.

Novi klubski prostori za jugoslovanske delavce v Celovcu

Po daljših ali krajših „gostovanjih“ po raznih lokalitetah so jugoslovanski delavci v Celovcu končno dobili svoje lepo urejene in sodobno opremljene klubske prostore, in sicer v zgradbi nekdanjega hotela „Stadt Triest“ na začetku Beljaške ceste. Lastnik hiše Ludvik Borovnik je dal celo prvo nadstropje na razpolago Klubu jugoslovanskih delavcev „Triglav“, za ureditev prostorov pa so ob finančni podpori raznih ustanov poskrbeli delavci sami.

Dograditev svojega novega sedeža je klub „Triglav“ slavil minuli petek na prisrčni slavnosti, ki so se je udeležili tudi številni častni gosti.

Navzoči so bili konzul Peter Zupančič in vicekonzul Milan Miškov, zastopnik jugoslovanske ambasade na Dunaju Lukič, delegacija SZDL in sindikatov iz Brčka v Bosni (ki je prevzela pokroviteljstvo nad klubom), delegacija SZDL in sindikatov iz Slovenije, deželni sekretar sindikalne zveze za Koroško Hausenblas, celovski župan Guggenberger, zastopniki Avstrijsko-jugoslovanskega društva, delovnega urada, trgovinske zbornice in drugih ustanov ter predstavniki narodnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev.

Dobrodošlico gostom je izrekel predsednik kluba „Triglav“ Aleksander Konec, o prizadevanjih za ureditev klubskih prostorov pa je spregovoril vicekonzul Miškov, ki je povedal, da bodo imeli v Celovcu zaposleni jugoslovanski delavci zdaj svoj dom, kjer se bodo zbirali na družabnih prireditvah, predvsem pa skrbeli tudi za nadaljnjo splošno in strokovno izobrazbo. Pri tem je napovedal, da bo klub vzpostavil stike tudi z organizacijami koroških Slovencev ter razvijal sodelovanje na kulturno-prosvetnem področju.

K ureditvi klubskih prostorov sta čestitala tudi deželni sekretar sindikatov Hausenblas in župan Guggenberger, vendar njun „prispevek“ žal ni bil brez „priokusa“: medtem ko je Hausenblas tudi to priložnost izkoristil, da je hvalil tristrankarsko rešitev člena 7, pa je šel Guggenberger celo tako daleč, da je iz njegovih besed precej jasno izzenela primerjava med „neolikanimi Balkanci“ in „kulturnim herrenvolkom“.

Po kratkih besedah predstavnika ambasade Lukiča, ki je klubu „Triglav“ kot darilo ambasade predal televizor, je konzul Zupančič otvoril klubske prostore, v katerih je klub „Triglav“ v soboto že imel svojo redno letno skupščino.

Pevska manifestacija v Borovljah

Pred ogromno kuliso več kot 700 ljudi v boroveljski mestni hiši je Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ priredilo manifestativno SREČANJE ROŽANSKIH PEVSKIH ZBOROV. Številnemu občinstvu iz vseh predelov naše zemlje so prepevali sledeči pevski zbori: Moški pevski zbor SPD „Bilka“ iz Bilčova pod vodstvom Joška Boštjančiča, moški in mešani pevski zbor z Radiš pod vodstvom Stankota oz. Šimeja Wrulicha, moški pevski zbor SPD „Kočna“ iz Sveč, ki ga je vodil prof. dr. Anton Feinig, mešani in moški zbor KPD „Planina“ iz Sel — vodstvo Franci Čertov oz. Mira Oraže, mešani in moški pevski zbor SPD „Gorjanci“ iz Kolmare vasi pod vodstvom Maksa Mihorja, moški pevski zbor „Jepa-Baško jezero“ iz Loč pod vodstvom Šimeja Triesniga ter Plajberški kvartet SPD „Vrtača“, ki ga vodi Mirko Lauseger. Pozdravne in zaključne melodije pa je posredoval instrumentalni ansambel domačega Slovenskega prosvetnega društva iz Borovelj pod vodstvom Romana Verdela.

Prireditve je otvoril s pozdravnimi besedami predsednik domačega društva Andrej Wieser, katerega gre glavna zasluga za organizacijo te manifestativne prireditve. Med številnimi častnimi gosti so bili navzoči vicekonzul SFRJ Milan Miškov iz Celovca, župan boroveljske občine Woschitz, predstavnik kulturnega referata pri koroški deželni vladi, višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik ter številni pred-

stavniki narodnih in kulturnih organizacij. Prav prisrčno so bili sprejeti tudi gostje iz Gorice, ki so prišli na izlet med koroške Slovence in se solidarnostno udeležili tudi te prireditve. Po govoru tajnika ZSO dipl. inž. Feliksa Wieserja (njegova izvajanja objavljamo na 1. strani) je spregovoril tudi tajnik SPZ iz Gorice tov. Marko Waltritsch. V svojem govoru je izrazil popolno solidarizacijo s prizadevanji koroških Slovencev v boju za narodnostne pravice. Posebej je poudaril, da so bili Slovenci v Italiji v podobnem slabem položaju, pa se je situacija s sprejetjem osimskega sporazuma bistveno izboljšala. Ob sodil je avstrijske oblasti, ki na eni strani na vseh področjih podpirajo svojo manjšino v Italiji, medtem pa bi koroškim Slovincem radi okrnili najosnovnejše pravice. Opozoril je tudi na tendence južnih Tirolcev, ki so na zasedanju tamkajšnje ljudske stranke govorili o odcepitvi italijansko-nemško naseljenega ozemlja, ampak ne k Avstriji, kar bi bilo v skrajnem primeru še v mejah razumljivega, temveč, govorilo se je o nekakšni vsenemški združitvi, torej pod ideali velenemškega rajha.

Povezovalce programa Marjan Srienc je postavil prireditve pod geslo, s katerim je boroveljsko društvo leta 1905 pričelo s pevsko dejavnostjo: ROŽANSKA PESEM NAŠA — SE VEDNO NAJ GLASI, LJUBEZEN DOMORODNA PA NAJ IZ SRC KIPI. Pod tem geslom se je od-

vijal program ubranega petja in vsak nastopajoči zbor je znova navdušil in žel med občinstvom dolgotrajen aplavz. Nasploh je imponirala in presenetila kvaliteta vseh nastopajočih zborov.

Ob koncu sporeda je povezovallec Marjan Srienc izrekel zahvalo vsem sodelujočim in vsem navzočim za številčno tako imponizantno obisk. Pozval je obiskovalce, da naj ponesejo vest o močni kulturno-ustvarjalni in življenjski volji slovenskega življa v Borovljah in rožanski okolici tistim silam navkljub, ki nas tako številčno kot tudi v naši prosvetni prizadevnosti hočejo decimirati oz. diskvalificirati kot narod brez lastne kulture. Vsem tistim mračnim silam pa naj bo ta manifestacija odgovor — naša kultura dokazuje, da smo, da imamo močno življenjsko voljo, ki ne bo nikdar zamrla. Naša kultura je naš ponos, prav z našo kulturo vsak dan dokazujemo naš obstoj in našo moč.

V zadnjih dneh kroži po boroveljski občini vest, da načrtujejo šolskopolični forumi ukinitve ljudske šole v Slovenjem Plajberku. Tako so se Plajberžani odločili za spontano protiakcijo. Sestavili so protestno pismo proti ukinitvi dvojezične šole v Slovenjem Plajberku, katero je na prireditvi prebral na njihovo prošnjo povezovallec programa.

Resolucija je bila sprejeta z navdušenim aplavzom.

„Zlata Praga“ za TV dramo Vrnitev

Slovenska televizijska drama „Vrnitev“, za katero je scenarij napisal Janko Messner in jo je režiral Anton Tomašič, je doživel izreden uspeh ne le v Sloveniji marveč po vsej Jugoslaviji. S posebnim zanimanjem pa smo jo sprejeli „doma“ na Koroškem, saj smo ob njej še dosti boljše razumeli, zakaj je današnja koroška stvarnost takšna, kakršna je. Film, v katerem igra glavno vlogo naš rojak Marjan Srienc, nam je Slovenska prosvetna zveza predvajala v vseh večjih in tudi manjših krajih.

Zdaj pa je „Vrnitev“ zabeležila tudi svoj prvi mednarodni uspeh. Z njo se je namreč TV Ljubljana predstavila na 14. mednarodnem festivalu „Zlata Praga“ v Pragi, enem najuglednejših pregledov evropske televizijske proizvodnje igranih programov. In na tem velikem mednarodnem srečanju so podelili veliko nagrado „Zlata Praga“ za scenarij Janka Messnerja za dramo „Vrnitev“.

K lepemu uspehu iskreno čestitamo!

DR. ANTON SVETINA

PRISPEVKI K ZGODOVINI ČRNE NA KOROŠKEM

20. marca 1656 je vikar Jurij Hauser poročal generalnemu vikarju Filipu Terpinu v Ljubljani o naslednjem primeru zakonskega zadržka sorodstva: Neki Urban je imel ljubavno razmerje z neko svobodnjakinjo, ki je z njim v sorodstvu v 3. kolenu, imel je z njo otroka, potem pa jo je pustil. Ta deklica ima sedaj razmerje z nekim Pankracijem, ki je z njo v sorodstvu v 4. kolenu. Z njim je zanosila in se nameravata poročiti. Vikar Hauser sprašuje, kaj naj v tem primeru stori. Generalni vikar Terpin je izdal tole razsodbo: Urban in Pankracij sta med seboj v sorodstvu v 3. oziroma 4. kolenu, kar se naj naknadno točneje ugotovi. S tem, da se je z deklico najprej telesno združil Urban, potem pa Pankracij, je med tema dvema nastalo razmerje svaštva v 3. oziroma 4. stopnje, kar ne predstavlja zakonskega zadržka in se poroka lahko izvrši.

Vikarja Hauserja je leta 1657 nasledil vikar Gregor Nahtigal, ki je 26. septembra 1661 prosil za premestitev iz Črne k sv. Petru v Ljubljani. Svojo prošnjo je utemeljil s tem, da že četrto leto služi v Črni, gornjegorjski župnik pa mu je obljubil, da bo premeščen na boljše mesto, če bo dobro opravljal župnijo Črna. V Črni je službovanje zaradi visokih hribov težavno, v družabnem pogledu pa v Črni ni nobenih izobražencev, da bi se lahko z njimi razgovarjal.

Vikar Nahtigal je bil res kmalu premeščen, ker je leta 1662 prišel v Črno za vikarja Matej Tank (Tangk, tudi Dank). Iz vizitacijskega zapisnika škofa Jožeta Rabatte iz leta 1669 je razvidno, da je bil vikar Matej Tank po rodu iz Gornjega grada, da je bil leta 1669 star 55 let in že 30 let duhovnik. Ordiniran je bil na naslov marijanišča v Gornjem gradu; služboval je najprej 4 leta in pol v Gornjem gradu, nato je bil 4 leta kaplan pri sv. Gregorju v Skaloh, nato 4 leta vikar pri sv. Ivanu v Vinskih gorah, potem 11 let vikar pri sv. Elizabeti v Ljubnem in sedaj je sedmo leto vikar v Črni. V moralnem oziru niso imeli farani niti zoper vikarja niti zoper kaplana nikakih pritožb. Vikar je imel tele dohodke: 60 škafov ovs, 30 škafov pšenice, do 25 hlebkov sira, do 39 jagenjkov ter do dveh centov lanu in volne skupno. Ima še dve desetini, ena mu donša 20, druga pa 9 krajcarjev. Od vsega tega ne plačuje nikakih davkov. Za kaplana je bil v letu 1669 v Črni Luka Kregar, star 40 let, duhovnik 15 let, študiral je čisto logiko in kazuistiko, ordiniran pa je bil na naslov marijanišča v Gornjem gradu. Služboval je najprej 3 leta v Gornjem gradu, nato eno leto v Kranju, 4 leta je bil kaplan v Lučah, nato 2 leti v Skaloh. Potem je bil graščinski kaplan eno leto pri pl. Raunachu in poldrugo leto pri g. Locatelliju v Bohinju.

5 V Črni služi četrto leto. Prosil je škofa za premestitev na boljše mesto.

9. maja 1668 je Bartolomej Stane, črnski faran in podložnik gosposčine Pliberk, vložil za svojo hčerko Nežo, ki je bila zaročena z Jakobom Matvož, njenim sorodnikom, prošnjo za izpregled zakonskega zadržka sorodstva 3. oziroma 4. kolena. Kot razlog za to prošnjo, ki jo je vikar Matej Tank priporočal v ugodno rešitev, je prosilec navedel, da se je s svojo hčerko napram pliberški gosposčini zadovoljil, da obstaja nevarnost, da jo izgubi in da bi bili s hčerko vred izgnani iz hube, če se ne bi poročila z imenovanim Jakobom Matvož, ki je obljubil, da bo prevzel in plačal vse dolgove gosposčini Pliberk. Škofijski ordinariat v Ljubljani je to prošnjo ugodno rešil. V izdani odločbi se je skliceval na kongesijo, ki jo je dobil ljubljanski škof 8. marca tega leta od kongregacije S. R. universalis inquisitionis v Rimu, da sme dispenzirati zakonske zadržke sorodstva 3. in 4. kolena v primerih, da sta oba zaročenca revna. Na koncu odločbe proglašajo škof otroke, ki bi se rodili v tem primeru, za zakonske (prolemque inde suscipiendam legitimam declaramus).

Ko je 14. aprila 1672 umrl šmihelski vikar Primuž Peer, je vikar v Črni Matej Tank vložil že 23. aprila prošnjo za izpraznjeno mesto v Šmihelu, kakor je že bilo opisano.

Za izpraznjeno mesto Primuža Peera v Šmihelu je bil prosil tudi pliberški kaplan Jurij Riedl. Njegovo prošnjo so priporočali pliberški vikar Jurij Stergar, sodnik in svet mesta Pliberk, grof Kacianer in lastnik gosposčine Radvoljica Karl Thurn. Riedl je v svoji prošnji navedel, da je že osmo leto duhovnik, od

tega je bil zadnjih pet let kaplan v Pliberku. Ker je dobil župnijo Šmihel črnski vikar Tank, je poslal škof Riedla za vikarja v Črno in je izdal škofijskemu komisarju Leberwurstu dekret, naj Riedla vpelje za vikarja v Črni in naj inventarizira vse premičnine, ki so ostale po njegovem predniku Tanku.

Vikar Riedl je služboval v Črni le do leta 1676, ko je bil premeščen za vikarja v Šmihel, kakor smo to videli pri opisu zgodovine šmihelske župnije. V Črno je prišel leta 1676 za vikarja najprej Matija Maršič, za njim pa še isto leto Andrej Maček.

Leta 1690 je dobil vikar Andrej Maček od škofijskega ordinariata v Ljubljani po izvršeni vizitaciji župnije naročilo, da izvrši tale navodila:

1. Pri krstnem kamnu v župni cerkvi se naj namesti slika sv. Janeza Krstnika, ko krsti Kristusa.

2. Staršem se naj naroči, da bodo pošiljali svoje otroke k nedeljskemu pouku.

3. Poroke se ne smejo vršiti pri podružničnih cerkvah, temveč le v župni cerkvi.

19. maja 1690 je takratni kaplan v Črni Matej Benk (Matthias Wenkh) prosil škofa v pismu za pomoč pri pobiranju bere, ker povzročajo vsako leto ene ali druge sosesčine ne-rede pri pobiranju in s tem terorizirajo farane. Če ne bo v tej zadevi ničesar ukrenjenega, prosi vikar generalnega vikarja za denarno pomoč. Škof je odločil, naj se v tej zadevi piše grofu Thurnu v Pliberk, kaplan Venk pa naj prosi za kaplanijo v Mozirju, na njegovo mesto pa naj pošljejo gojenca v marijanišču v Gornjem gradu Razika.

(Dalje v prihodnji številki)

Obisk iz Slovenije

V soboto 18. junija so člani RK SZDL Slovenije pod vodstvom predsednika komisije za manjšinska in izseljeniška vprašanja Jože Hartmana obiskala Koroško. Skupino gostov iz Slovenije je po Koroški spremljal tajnik Slovenske prosvetne zveze Andrej Kokot. Izlet je pripravila Zveza slovenskih organizacij.

V okviru tega izleta so gostje najprej obiskali Železno Kaplo in si ogledali novi hotel Obir. V Železni Kapli je delegacijo sprejel predsednik SPD „Zarja“ Peter Kuhar in jo seznanil z zanimivostmi tega kraja. Po obisku Velikoveca so se z omnibusom povzpeli na sončne Djekše, kjer sta goste sprejela osrednji tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev Filip Warasch in zastopnik Našega tednika Florjan Sablatschan. Z Djekš so se gostje podali na Robež pod Obirjem. Pred spomenikom, ki spominja na prvi oboroženi spopad

slovenskih partizanov na ozemlju takratnega „tisočletnega“ rajha, je sindikaliste pričakal in pozdravil predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper, ki je v kratkem nagovoru poročal o narodno osvobodilnem boju na Koroškem. Ob tej priložnosti so gostje iz Slovenije obiskali tudi Lesjakovo mater in ji izročili spominsko darilo. Iz Roža se je skupina odpeljala na Gure v Bilčovsu k Miklavžu, kjer je bilo kosilo (s precejšnjo zamudo). V Bilčovsu sta izletnike iz Slovenije pozdravila predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter in bilčovški župan in podpredsednik ZSO Hanzi Ogris. Medtem ko je predsednik ZSO dr. Zwitter goste seznanil s trenutno narodno politično situacijo koroških Slovencev, je župan Hanzi Ogris poročal o gospodarskem in narodnem položaju bilčovske občine. Na povratku preko Rožeka, Št.

Jakoba v R. in Kožentavre v domovino so se na večer ustavili še v hotelu Lauscar v Slovenjem Plajberku, kjer sta jih pričakala predsednik Slovenskega prosvetnega društva Borovlje, Andrej Wieser in tajnik Zveze slovenskih organizacij, Feliks Wieser. V Slovenjem Plajberku je bil v prijetnem razpoloženju zaključen izlet slovenskih sindikalistov, ki so bili s potekom obiska Koroške zelo zadovoljni.

Teden dni pozneje, v soboto 25. junija pa je Koroško obiskalo kar 135 tovarišic in tovarišev Združenja borcev iz Vojnika. Izletnike, ki so prišli preko Ljubelja, je pri Mlečniku v Kožentavri pričakal predsednik ZKP Karel Prušnik-Gašper. V okviru izleta po Koroškem jih je tov. Prušnik pripeljal na pokopališče v Borovlje, kjer počiva 48 partizanov, ki so zginili življenje v boju z belogardisti in SS-ovci v dneh 14. in 15. maja 1945, torej teden dni po kapitulaciji fašistične Nemčije. Predsednik ZKP je v kratkih besedah razložil položaj koroških Slovencev in poudaril, da člen 7, ki smo si ga priborili s krvjo, ni samo last koroških Slovencev, temveč vseh Slovencev, ki so se borili za osvoboditev izpod nemškega fašističnega jarma.

Med nadaljnjimi zanimivostmi oz. spomeniki, ki so jih obiskali je bil tudi nagrobnik v Zrelcu in pokopališče v Svečah, kjer med borci, ki so dali življenje za svobodo, počiva tudi narodni heroj Matija Verdnik-Tomaž. Na grobišče žrtev v Borovljah so tovariši iz Slovenije položili venec in tako počastili spomin padlih borcev, ki so dali svoja življenja za svobodo celo teden dni po končani vojni.

Resnik pri Borovljah

Le redko kdaj imamo priložnost, da v okviru naših društev obhajamo tako visoki jubilej - 90-letnico starosti, kot ga je 23. junija praznovala gospa Terezija Rutar iz Resnika pri Borovljah. Ni vsakemu usojeno doseči tako visoko starost, zlasti še zaradi tega, ker življenje jubilarke ni bilo z rožicami poslano. Skupno z drugimi koroškimi Slovenci je šla trnjevo pot slovenskega ljudstva, katerega življenje je stalen boj za naš narodni obstoj. Že pred plebiscitom je v otroškem vrtcu v Borovljah vzgajala našo mladino za nadaljnjo življenjsko pot. Kakor večina naše inteligence se je po plebiscitu tudi ona morala umakniti iz Koroške v sosednjo Slovenijo. Toda tudi tja je po letih prišla tista nevihta, ki je zajela skoro vso Evropo — druga svetovna vojna. Preselila se je v svoj domači kraj, kjer sedaj praznuje njen visoki jubilej.

Prav na njen rojstni dan so se pri jubilarke oglasili predstavniki Slovenskega prosvetnega društva Borovlje in ji za njen visoki življenjski praznik čestitali in podarili šopek lepih nageljinov, z željo, da bi bila še dolgo let čila in zdrava. Številnim čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

IZLET NA GORENJSKO
v nedeljo 10. julija 1977

Zbirališče: pred avtobusno postajo v Borovljah in trgovino Malle v Brodeh (točen čas bomo sporočili prihodnjic)

Obiskali bomo Blejsko in Bohinjsko jezero, si ogledali slap Savice in se povzpeli z žičnico na Vogel.

Prijave: SPD Borovlje do 1. julija.

Priznanje in zahvala

iz sedeža Združenih narodov

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu je prejela te dni pismo iz sedeža Združenih narodov v New Yorku. Predsednica Kulturne skupnosti sekretariata Združenih narodov V. Bartlett se zahvaljuje za obisk Tria Korotan s pevci, ki so svojo nedavno turnejo po Kanadi in Ameriki zaključili z obiskom na sedežu OZN. V spremnem pismu pa piše tajnik avstrijskega zastopstva pri OZN dr. Gerhard Pfanzeller:

Po vašem koncertu dne 31. maja 1977 v avditoriju knjižnice Združenih narodov je Kulturna skupnost sekretariata Združenih narodov, ki je skupaj z avstrijskim zastopstvom organizirala vaš nastop, posredovala priloženo zahvalno pismo s prošnjo, da ga vam pošljemo.

Ga. Bartlett, predsednica Kulturne skupnosti, v njem sporoča, kako zelo se je vaš spored dopadel občinstvu. Kulturna skupnost smatra za veliko priznanje, da je lahko slišala Trio Korotan s pevci, ter upa, da bo v bodoče še priložnost za ponovitev zelo uspešnega nastopa.

Dovolite, da vam tudi jaz še enkrat v imenu vseh članov avstrijskega zastopstva v New Yorku čestitam k uspehu in se vam zahvalim za obe posebno lepi pesmi, ki ste ju zapeli tukaj na sprejemu v zastopstvu.

Protest proti ukinitvi šole

Z manifestativne nedeljske pevске prireditve v borovljski Mestni hiši, kjer je bilo navzočih nad 700 ljudi, je bilo soglasno sprejeto protestno pismo s sledečo vsebino:

Udeleženci „Srečanja rožanskih pevskega zborov“ dne 26. 6. 1977 v borovljski Mestni hiši z ogorčenjem sprejemamo vest, da pristojne šolske in politične oblasti pripravljajo ukinitve dvojezične šole v Slovenjem Plajberku. Otroci te vasi bi se potem morali dnevno voziti v 10 km oddaljene Borovlje, kar bi poleg telesnega napora za prizadele pomenilo tudi hud udarec za posamezne družine, saj jim tako odtrgajo otroka iz neposrednega vpliva.

Ukinitve te šole pa ima tudi skrajno politično ozadje, saj se z dnevno vožnjo v popolnoma nemško okolico otrok ne odtuji le svoji družini in domači vasi, ampak predvsem svojemu slovenskemu materinemu jeziku. Zato smatramo ta načrt v prvi vrsti kot jasen izraz raznarodovalne politike avstr. političnih dejavnikov, ki se kot tak dosledno uvršča v tisto prakso, ki so jo nazvali zadnji zakoni in upravni

ukrepi, to se pravi, zreducirali naseljitveno ozemlje koroških Slovencev na nekaj obrobnihih pokrajin in jim tam polagoma jemati osnovne narodnostne pravice. Zato ugotavljamo, da ni nikakršnih vzrokov za ukinitve ljudske šole v Slovenjem Plajberku in pozivamo pristojne oblasti, da takoj opustijo te načrte. Zahtevamo, da se v smislu člena 7 avstrijske državne pogodbe nemudoma ustvarijo ustrezni pogoji, da bodo, vsi pripadniki slovenske manjšine lahko deležni osnovnega pouka v slovenski besedi v svoji domači vasi, kajti le ob doslednem upoštevanju enakopravnosti koroških Slovencev se lahko zagotovi mirno sožitje obeh narodov na Koroškem.

Ribiči hočejo boljši zakon

Lansko leto so koroški ribiči ustanovili „Klub der Kärntner Fischer — Klub koroških ribičev“ s sedežem v Borovljah. Novo ustanovljeni klub, za katerega je zanimivo, da ima dvojezičen naslov, kar seveda pozdravljamo, goji slike tudi z italijanskimi, madžarskimi in slovenskimi ribičskimi društvi. Tako bodo koroški ribiči v začetku septembra sodelovali na ribiškem tekmovanju v Italiji (Regija Parma), v pripravi je tudi „lov na soma“ na Madžarskem. Na Bledu pa so se člani kluba pred nedavnim udeležili mednarodnega tekmovanja za ulov rib in bili uspešni. Sploh ima klub z blejskim ribiškim društvom že dalj časa dobre prijateljske stike (Blejsko društvo da koroškim članom pomembne popuste pri dnevnih kartah).

Na zadnjem zborovanju kluba so kritično razpravljali o koroškem zakonu za ribarjenje, ki je po mnenju kluba zastarel in sploh ne odgovarja

Obiščite Werner Bergovo galerijo v Pliberku

novemu času. 95 % vsega vodovja z ribami je namreč v rokah veleposelstnikov, ki ta privilegij temeljito izrabljajo (to je najbolj občutiti v Rožu) in se pri tem bogatijo. Praksa je pač taka, da dobijo vodovja v najem tisti, ki največ plačajo, ribiči športniki pa morajo gledati skozi prste.

Klub je poslal koroški deželni vladi pisanje z zahtevom, da spremeni obstoječi zastareli koroški zakon o ribarjenju in ga prilagodi zahtevam novega časa, v katerem naj bi prišlo do izraza tudi delovno ljudstvo. Zaželeno bi bilo, da bi se zahtevi kluba pridružila tudi druga ribarska društva.

Drago Druškovič

razstavlja v celovški galeriji

V celovški „Galeriji X-Art“ (Kumpfgasse 10) je bila minuli petek odprta razstava mladega koroškega slikarja Draga Druškoviča.

Mladi umetnik, ki se prvič predstavlja koroški javnosti, je sin pisatelja Roka Ariha. Doma je v Lešah pri Št. Jakobu v Rožu, kjer je obiskoval tudi ljudsko šolo; po gimnaziju v Beljaku je študiral psihologijo na salzburški univerzi, od leta 1974 pa se intenzivno bavi s slikarstvom in grafiko.

Za umetnost se je odločil potem, ko je — tako pravi o svoji odločitvi — po dolgem študiranju spoznal mejo, kjer znanost ne najde več prave-

ga izraza, namreč potem, če je treba najti izraz za enotni princip za vidnim svetom. „Močno sem občutil in se zavedal tega principa in da ta občutek izrazim, sem začel slikati, risati — prišel sem k umetnosti.“ Umetnost je zanj magično dejanje; če slika, se poda v magični krog, k izviru plesa, ki ga imenujemo življenje. „Slikanje je vesela igra, tukaj v magičnem krogu se igram z barvami iz veselja nad tem čudežem, ki pomeni življenje in napolnim papir z magijo, ki se imenuje življenje.“

Umetnost je zanj komunikacija in v barvah izžareva kot duševno bitje v svet. In res so njegove slike pripovedi barv; zelo zgovorne so, le prisluhniti jim je treba in jih razumeti. Potem bomo v njih odkrili marsikaj, kar nas obdaja v vsakdanjem življenju; če slika, se bomo z umetnikom, ki se s temi pojavi identificira, nam o njih pripoveduje v svoji „govorici“.

Galerija X-Art je kolektiv mladih, ki se poskušajo v najrazličnejših umetniških. Razstava Draga Druškoviča ostane odprta še do 14. julija (od ponedeljka do petka od 11. do 19. ure). Hkrati pa se je mladi koroški umetnik predstavil tudi še v Novi galeriji v Medgorjah, kjer je razstava odprta ob sobotah in nedeljah od 14. do 20. ure.

Umrla zaslužna zadružnika

Kljub temu, da narava sedaj najbolj živi, nam je neusmiljena smrt vzela dva sodelavca naše hranilnice.

V 84. letu starosti nas je zapustil Janez Kuster pd. Culeharnjev oče v Mokrijah. Rajnega smo položili dne 10. maja v grob na pokopališče pri sv. Danielu, da se tam odpočije od svojega trdopolnega in uspešnega dela. Svojo staro kmečko hišo, katero je podedoval po svojem očetu, je z ženo in otroci prenovil in tako pripravil svojemu mlajšemu zarodu lepše in boljše življenje. Delal je in garal na svoji domačiji, obdeloval zemljo, katero je tako ljubil, da bi zanj dal vse. Nobena pot mu ni bila predolga in pretežavna, kadar je bilo treba postaviti svojega moža. Tudi pridne čebele, od katerih se je najbrž tudi pridnosti učil, so mu do zadnjega dajale spodbudo do življenja. Kljub obilnemu delu na domu je v svoji mladosti že spoznal, da je poleg domačega garanja še treba pomagati pri zadružnem in kulturnem delu. Tu je dolga leta neutrujeno in neustrašeno delal tako, da si ga moramo vzeti za vzgled.

Leta 1920 je pristopil k posojilnici v Dobrli vasi kot član, leta 1923 pa je bil izvoljen v odbor.

Tam je do leta 1941 aktivno delal. Po razsulu nemškega Reicha je bil eden tistih, ki so se z vso silo trudili za povrnitev premoženja, hiš in pravic, katere so nam bile v tistem času vzete. Leta 1946, ko se je posojilnica zopet obnovila, je bil izvoljen na prvem občnem zboru za predsednika upravnega odbora, kateremu je predsedoval do leta 1965. Na občnem zboru leta 1965 je svoje mesto oddal zaradi starosti, njega pa so izvolili v nadzorni odbor. Na naslednjem občnem zboru je bil soglasno imenovan za častnega predsednika do smrti.

Isti dan pa smo položili v hladno zemljo še drugega našega odbornika, 65-letnega Valentina Karicelna iz Polene. On je pristopil leta 1940 k naši posojilnici, leta 1949 pa je bil izvoljen v odbor, kjer je do leta 1972 aktivno sodeloval.

Njuna zadnja pot je vodila na pokopališče. Zahvalili bi se jima za njun trud in pomoč. Njuno prizadevnost pa hočemo plačati s tem, da njih delo nadaljujemo.

V imenu posojilnice Dobrli vasi in Zveze slovenskih zadrug v Celovcu se zahvalujemo za njuno sodelovanje.

Veličastno srečanje slovenskih planincev na Matajurju

Kakor je Slovencem v matični deželi Triglav, tako je beneškim Slovencem v Italiji Matajur tista gora, ki jo najbolj spoštujejo, ljubijo in obiskujejo. Zato je tudi razumljivo, da je mlado Beneško planinsko društvo tokratno tradicionalno srečanje slovenskih planincev iz matične domovine in zamejstva organiziralo prav na Matajurju. Ta srečanja izmenoma prirejajo Beneško planinsko društvo, Slovenska planinska društva v Celovcu, Gorici in Trstu ter Planinsko društvo Jesenice, ki je pobudnik teh srečanj. Na teh srečanjih poleg omenjenih sodelujejo tudi druga planinska društva iz Slovenije. Vsako tako srečanje v tem sestavu lahko smatramo za plenum vseslovenskega planinstva.

Tokratnega 6. tradicionalnega srečanja, v nedeljo 12. junija se je udeležilo kar 3000 planink in planincev, kar je absolutni rekord udeležbe tovrstnih srečanj. Seveda je na srečanju bila zastopana tudi večja skupina Slovenskega planinskega društva iz Celovca pod vodstvom starešine slovenskih planincev na Koroškem, Jozeja Miklavčiča.

Tradicionalno srečanje slovenskih planincev iz matične domovine in zamejstva je otvoril predsednik Beneškega planinskega društva Joško Kukovac. V svojem govoru je prisotne seznanil z dejavnostjo beneškega planinskega društva in poudaril, da društvo ne goji samo ljubezni do gora in naravnih lepote, temveč da razvija na tem najzahodnejšem robu slovenske zemlje tudi narodno zavest. Poudaril je tudi pomembnost srečanja prav na Matajurju, ki je v zgodovini videl toliko bitk, med njimi tudi partizanskih proti močnemu nemškemu sovražniku. Ob koncu je Kukovac zaželel, da bi se planinci dobro počutili na beneških tleh ter da bi se tradicija teh srečanj še krepila. Za Kukavcem je spregovoril predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik, ki je beneškim planincem zaželel še mnogo uspehov in poudaril, da bi takšnih srečanj ne moglo biti, ko ne bi bilo odprtosti na meji in ko bi narodnoosvobodilni boj ter današnji boj napred-

nih sil v Italiji ne omogočil takega vzdušja sproščenosti in demokracije.

V okviru pozdravov predstavnikov prislojnih planinskih društev naj omenimo predsednika SPD Gorica, Vlada Klemšeta, predsednika SPD Trst, dr. Pina Rudeža, ki je ob tej priložnosti napovedal, da bo naslednje srečanje organiziralo SPD Trst in sicer v Kanalski dolini v domu Mangart, ki ga vzdržujejo Iržaški planinci.

V imenu slovenskih planincev iz Koroške je spregovoril podpredsednik Slovenskega planinskega društva v Celovcu Jozej Miklavčič, ki je orisal težki položaj koroških Slovencev v boju za svoj narodni obstoj in poudaril, kako je prav

planinstvo poklicano, da pomaga k iskrenosti med narodi. Takšnih iskrenosti bi si želeli tudi v naši ožji domovini in ker tega ne občutimo, se z veliko ljubeznijo udeležujemo takšnih in podobnih srečanj, kjer se srečujemo planinci plemenitih misli, skratka iskreni prijatelji. Prisotni so našemu predstavniku izrazili solidarnost z navdušenim aplavzom. Miklavčič je ob tej priložnosti organizatorjem beneškim planincem v spomin na srečanje izročil v darilo cepin.

Po pozdravih se je razvil pester kulturni spored, v okviru katerega so sodelovali godba, petje, tamburaši, harmonikarji itd.

Na Matajurju ne pomnijo, da bi se v enem dnevu zbralo toliko ljudi, kar je vsekakor izredno priznanje organizaciji beneških planincev in trdoživosti teh ljudi, ki so kljub lanskoletnim potresnim katastrofom v njihovi deželi, pokazali, da je njihova volja, ko gre za obstoj njihovega ljudstva, neomajna in uslvarjalna. Beneškim Slovencem k temu izrednemu uspehu iskreno čestitamo.

Župnik Vavti obhajal visok življenjski jubilej

Selski župnik Alojzij Vavti je pred dnevi obhajal visok jubilej — 90-letnico svojega življenja.

Naš jubilar župnikuje v Selah že 62 let, kot duhovnik pa deluje že 66 let. Župnik Vavti je bil rojen v Rutah pri Šmihelu pri Pliberku. V dolgih letih službovanja v Selah je moral svoje delovanje neprorokovito prekiniti v času nacizma, ko so ga pregnali iz Sel.

Že zgodaj, leta 1909 je v okviru Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku nastopil prvič kot govornik. Pred prvo svetovno vojno je deloval tudi v šmihelskem slovenskem prosvetnem društvu.

Ko je prišel v Sele je bil seveda aktiven v Selskem prosvetnem društvu „Planina“, kateremu je leta 1930 pripomogel samostojno prosvetno dvorano. Po drugi svetovni vojni si je postavil trajni spomenik z izgradnjo nove cerkve v Selah.

Kljub letom župnik še danes poučuje v prvem razredu ljudske šole in se tako lahko ponaša, da je najstarejši aktivni učitelj v Avstriji. Kako spoštovan in priljubljen je župnik Vavti med svojimi farani pričajo številne čestitke. Naj vam citiramo nekaj odlomkov iz pisma, ki smo ga pred dnevi prejeli v uredništvu našega lista:

„Kje je fara, ki se lahko ponaša, da je isti duhovnik krščeval kar tri generacije. Ali „V Selah ste doživeli tudi zelo bridke ure. Kako neotolažljivo ste se pred štiridesetimi leti v šoli jokali, ko ste prišli v naš razred. Umakniti se je moral križ na steni, da je na istem mestu zagospodovala Hitlerjeva podoba. Vlačili so vas po gestapovskih ječah. Kako veseli smo bili, ko je bilo konec vojne. Ko ste se vrnili v Sele, se je oglasil edini zvon, ki mu je prizanesla vojna vihra. Po fari je naznanjal veselo vest, da se je vrnil pastir k svoji čredi!“ Pismo se zaključuje z željo, da bi spoštovani župnik obhajal svojo stoletnico v zdravju, kar je iskrena želja vseh faranov.

Taj želi se seveda pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

Letovanje naših otrok na Jadranu

Tudi letos bo skupina naših otrok letovala na morju in sicer v Savudriji. Letovanje bo letos v času od 13. do 27. julija, torej samo dva tedna in ne tri tedne kot v prejšnjih letih.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo pismo prošnje, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka in izjava, če je že bil na letovanju in kolikokrat. Tej prošnji je treba priložiti

- zadnje šolsko spričevalo (1975/76)
- priporočilo krajevne prosvetne ali zadržne organizacije
- osebno izkaznico s sliko in
- režijski prispevek šil. 1000.— [za dokazano socialno potrebne otroke šil. 700.—]

in vse skupaj poslati do najkasneje 4. julija 1977 na naslov: Počitniška kolonija, Gasometergasse 10, 9020 Klagenfurt/Celovec.

Vožnjo do Ljubljane in nazaj plača vsak udeleženec sam.

Posebno opozarjamo, da posameznih dokumentov ne sprejemamo. Za prijavljenega velja šele otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi dokumenti.

Za vsakega otroka je treba poleg navedenih dokumentov oddati tudi zdravniško spričevalo, ki pa ne sme biti izstavljeno prej kot 8 dni pred odhodom skupine na letovanje. Iz zdravniškega spričevala mora biti razvidno, da je za otroka letovanje na morju priporočljivo in če je otrok občutljiv za antibiotike (penicilin i. dr.). Šele ko prejmemo to spričevalo, velja otrok za dokončno prijavljenega.

Otroci uživajo na letovanju zdravniško zaščito, ki obsega:

- primerno sanitarno oskrbo pod vodstvom zdravnika,
- prvo pomoč in zdravstveno nego za lažja obolenja,
- ob težjih primerih takojšnji prevoz v najbližji zdravstveni zavod.

Otroci pri počitniškem zavodu niso zdravstveno niti nezgodno zavarovani. Zato si morajo starši pri svoji pristojni zavarovalnici oskrbeti poverilni nalog za Jugoslavijo (Betreuungsauftrag für Jugoslawien), ki naj bo izstavljen za čas bivanja v Jugoslaviji.

Za osebno izkaznico otroka velja izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo, ali pa potni list.

Za letovanje pridejo v poštev le otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na morju. Otroci, ki so bili že tri in večkrat na letovanju, bodo upoštevani samo v primeru, da bo še kakšno mesto prosto. Starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, bodo po končanem prijavnem roku in po predložitvi zdravniškega spričevala dobili pismo obvestilo in potrebna navodila.

Opozarjamo, da moremo letos sprejeti za letovanje samo 30 otrok. Ker je prostih le še nekaj mest, priporočamo, da s prijavi pihitate. Sicer pa bodo otroci sprejeti po vrstnem redu prijavi in po zdravstveni ter socialni potrebi!

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ iz št. Vida v Podjuhu vabi na

KOROŠKI VEČER

v petek 8. julija 1977 ob 20.30 uri pri Uranku (Wutfeju) na Veselah.

Sodelujejo: Folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, mešani pevski zbor „Danica“ in instrumentalni ansambel „The Spiders“ iz Železne Kaple

Vsi prisrčno vabljeni. Opozorite na to prirreditve tudi vaše goste!

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

TRADICIONALNO 4. POLETNO NOČ

ki bo v soboto 9. julija 1977 ob 20. uri pri občinskem kopalšču (Bad Espresso). Igra: Kvintet izpod Karavank Vstopnice: v predprodaji 20 šil., pri večerni blagajni 25 šilingov.

Prisrčno vabljeni!

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v nedeljo 3. julija 1977 ob 14.30 uri v Kulturnem domu v Bistrici na Zilji.

Nastopa: Mešani pevski zbor „J. P. Gallus“ iz Celovca.

Vsi prisrčno vabljeni!

IVAN CANKAR

2

SOSSED LUKA

KMEČKA NOVELA

Z enim samim pogledom je preštel sosed Luka denar, ki ga je bil vrgel Andrejec na mizo.

„En goldinar je bil preveč!“ je pomislil z globokim srdom. „Lakomnež je dobil goldinar... ko ima skrinje polne! In kako me je ošinil z očesom! Kaj mi je na obrazu zapisano?“

V srcu mu je rasel srd do Andrejca, do Šrangarja, do vseh teh pijanih, pohlepni ljudi, ki so sedeli, kakor da bi bili primrzni.

„Zdaj bi to storil tudi brez bankovcev! Kaj mi do bankovcev? Tudi tako bi ga udaril v ta pijani obraz... tja bi ga udaril, za tilnik, prav na tisto bradavico... zamahnil bi s kamnom...“

Za tilnikom je imel Andrejec veliko bradavico; prikazala se je izza suknje, ko je bil nagnil glavo.

Molče je vstal Andrejec in se je opotekel ob mizi. Kakor je bil prej glasen in nemiren, in kakor se je bil vdal jokavi bridkosti, ga je obšla nenadoma mrka resnoba pijanca, ki je bil žaljen v svojem ponosu, da se ne spominja več natanko, kdaj in od koga je bil žaljen. Potisnil si je kučmo še nižje v čelo, ozrl se ni na nikogar ter je omahoval počasi preko izbe. Bankovcev ni spravil v suknjo, tiščal jih je v pesti in je morda popolnoma pozabil nanje.

„Da denarja ne izgubi!“ je zaklical krčmar.

Andrejec se še ozrl ni, najbrž ni razumel.

„Res ga bo izgubil!“ je pomislil v strahu sosed Luka. „Pozabil je na bankovce; v veži ali pa pred hišo, tik pred pragom mu bodo padli iz pesti; odprl bo roko, da bi si obrisal usta z dlanjo in bankovci bodo padli... Šrangar ve natanko, da se bo tako zgodilo in pojde z lučjo za njim...“

Sosed Luka se je tresel od srda in vzbujenosti.

Počasi je odprl Andrejec vrata, opotekel se je močno, stopil je na prag ter se naslonil ob duri, da bi si odpočil. Med durmi, v polmraku, je bil v svoji dolgi suknji in visoki kučmi tako majhen in smešen, kakor našeljen otrok.

Luka je skočil izza mize.

„Kam pa ti, Luka?“ je vzkliknil krčmar in vsa sladkost je izginila z njegovega obraza, ki je bil nenadoma ves poln zlobe in sovraštva.

Luka je šel molče mimo njega, stopil je k Andrejcu, ki je slonel med durmi, in ga je krepko strelal z rame.

„Duša krščanska, vzdrami se!“ mu je kričal v uho.

„Kaj ne veš, koliko držiš denarja v pesti?“

Zgrabil ga je za pest in mu jo je vzdignil pred pijani obraz.

„Na, pogled! Tukaj imaš denar, tukaj! Spravi ga! Ali naj ti odpnem suknjo? Čakaj... nič se ne boj, nisem ropar!“

Šrangar je stopil bližje; spet je bil smehljaj na njegovih ustnih, toda sladek ni bil.

„Judež!“ je zamrmral.

Luka je trepetal od nog do glave, po životu pa mu je lil vroč pot. Govoril je hlastno, s kričnim, zoprnim glasom in jezik se mu je čudno opletal; hkrati pa se mu je zasvetilo v mislih: „Čemu sem stopil k njemu? Zakaj se ukvarjam z njim? Zdaj bodo vsi vedeli in pričali, da sem se še ob poslednji uri ukvarjal z njim in z njegovim denarjem. Dejali bodo, da sem še v vežo letel za njim, da sem ga držal za roko, odpenjal mu suknjo...“

Zasvetilo se mu je v mislih, toda s tresočimi rokami je odpenjal Andrejcu suknjo, izkušal mu je odpri pest.

Andrejec je tiščal trdno, buljil je v Luko s topimi očmi.

„Pusti denar! Pusti moj denar!“ je jeljal.

Šrangar se je zasmehal naglas.

„Ali si mislil, da pojde kar tako? Andrejec je mož, ne izpusti!“

„Slepa, kdo mara za tvoje papirje!“ se je razsrdil Luka in je sunil Andrejca preko praga. Gledal je za njim in se je tresel od srda.

„Kakor je pijan, težko opravilo bo z njim!“ je pomislil.

„In tako reviče, drobno kakor gnida!“

Andrejec je stopal počasi po temni veži, z dolgimi, omahujočimi koraki, in je tipal z roko ob zidu. Pred pragom je postal, naslonil se je in je vzdignil pest čisto pred oči.

„Steje!“ se je začudil Luka in se je ozrl z urnim pogledom v izbo; tam je stal krčmar ob mizi, pospravljal je prazne kozarce ter se smejal s poslednjimi pivci. Edini debeli Gorjanec je gledal z zaspanim očesom proti durim.

Andrejec je slonel ob vratih in je štel; dolgo je štel; roke so se mu tresle in razločil je slabo; počasi je naposled zgenil papirje, vtaknil jih v suknjo ter si zavihal ovrtnik do ušes. Nato se je oprl z roko ob zid, stopil oprezno ter izginil zibaje se, kakor drobna senca, na cesto, v dež in noč.

Sosedu Luki je bilo mraz, ko se mu vrnil v izbo; zdelo se mu je, da je zelo truden, noge so mu bile težke. Sedel je na klop, pod razpelo, in je izpraznil na dušek svoj kozarec.

„Kaj si opravil?“ je vprašal krčmar in je pomežiknil.

Luka mu je pogledal v lice, razumel je in ni razumel; njegove misli so bile na cesti, kjer se je opotekal pijan človek v dolgi suknji in visoki kučmi.

„Koliko sem dolžan?“

„Nič nisi dolžan!“ se je smejal krčmar. „Andrejec je vse plačal. Le za njim pojdi pa ga prašaj! Saj imata eno pot: ti v Veliko Ligojno, on v Malo!“

Sosed Luka ni slišal zlobe iz krčmarjevih besed, še besed samih morda ni slišal. Vstal je in je šel brez slovesa. V glavi se mu je vrtele, kakor da bi bil pijan, in celo noge so se mu opotekale. Odprl je duri, ni se več ozrl v izbo, stopil je v vežo in na prag. Poslednjikrat se je zasvetilo v njegovih mislih: „Saj so vsi videli! Saj vsi že vedo, še preden je storjeno! Brez pameti greš, Judež, v sramoto in greh!“ — Zasvetilo se je in je takoj ugasnilo.

„Da bi le že ne bil predaleč!“ se je prestrašil. „Da se le ni zvrnil v kakšen jarek — kdo bi ga iskal?“

Urno je prestopil prag, stopil je na blatno cesto, v noč. Ob tistem času se je predramil človek, ki je dremal že ves večer ob topli peči. Prišel je bil o mraku, izpil je ko-

Razmišljanje za starše

Kadar govorimo o lažeh, govorimo vedno o moralnem smislu. Vendar delamo pri tem veliko napako, če gre za male laži, ki so nastale kot produkt otroške fantazije. Zavedati se namreč moramo, kakšna je psihološka vrednost laži pri otroku: znamenje nelagodnega počutja, težav, ki so ga preplavile, konfliktov, v katerih živi, vse to je otroška laž.

Vreči otroku v obraz „lažes“, moralistično razkrinkati njegovo zatočišče izmišljotin je nespametno, če ne celo nevarno. Četudi bomo dosegli s takšnim razkrinkavanjem nek „rezultat“, bomo s tem le povzročili, da se bosta otrokova nelagodnost in slabo počutje pokazala na kak drug način.

Toda kako naj se potem vedejo starši do otroka, ki vendarle laže? Predvsem se moramo zavedati, da je laž simptom, odstranjevati pa je treba vzroke, ne simptome, ki so jih ti vzroki rodili. Kajti če se ne bomo vedli pravilno, bomo povzročili, da se bodo pojavili pač drugačni simptomi, otrokovo duševno stanje pa se bo le še poslabšalo. Odvabili ga bomo lagati, zato pa bo na primer začel jecljati ali pa ponoči močiti posteljo. Simptom, tak ali drugačen, je le opozorilo otrokovega organizma staršem.

V določeni otroški starosti pravzaprav niti ne moremo govoriti o pravih lažeh. Človeško življenje se ne začne z racionalnostjo. Psiha deluje še celo pred rojstvom in ni podvržena umovanjem in kritiki. Otrok ne „pozna“ resnice, ampak jo šele „osvoja“. V svoj spomin spravlja le tisto, kar ga zanima in kar mu služi za doseg izpolnitve želja. In tisto tudi uporablja tako, kot je zanj najbolje — v njegovih očeh, seveda.

Razlikovati je treba med lažjo in fantazijo. Otrok sprva le slabo loči med resničnostjo in svojim izmišljenim svetom. Vse, kar si želi, je zanj realno in torej lahko dobi. Ko korak za korakom spoznava resnico, se zave, da obstojijo tudi stvari, ki si jih sicer želi, pa jih ne more dobiti. Zato poskusi na najrazličnejše načine premestiti te „ne moreš“. In eden od teh načinov je tudi otroška laž.

Se otrok sploh zaveda laži? Ne. Zanj to ni laž. Je odraz obstoja nekih stvari, ki za nas odrasle ne obstojijo. Obstojijo le „v“ otroku. Nastanek laži je povezan najprej z nastankom neke potrebe. Vendar moramo paziti — tisto, kar porodi laž pri dveh in triletniku, nikakor ni isto kot tisto, kar je porodilo laž pri deset ali dvajsetletniku. Toda niti tem niti nimam ne smemo vsiljevati našega, odraslega gledanja na stvari, na našo resnico, na naša moralna načela, ki vladajo in veljajo le v odraslem svetu, kjer poskušamo vse racionalizirati.

Da bi otroku pomagali in odstranili tiste vzroke, ki ga silijo v laž, moramo najprej ugotoviti, kdaj laže, kako laže in v kakšnih okoliščinah. Ena ali dve laži še ne pomenita ničesar. Večje število laži, ki se vlečejo skozi daljši čas, pa že pomeni, da bi si otrok zaradi nekega globjega notranjega vzroka rad vzpostavil drugačno, zanj ugodnejše razmerje do resničnosti, ker ga pač ta resničnost plaši, ali pa ga ne zadovoljuje. Tako imenovani „primarni“ strah se pojavlja pri otrocih, ki so pogosto prepuščeni sami sebi ali pa ljudem, ki

Spati oblečen ali gol?

Statistično je dokazano, da vedno več ljudi obeh spolov spi golih. Zakaj? Počutijo se bolj sproščeno, bolj svobodno. Tako zatrjujejo psihologi. Vendar pa imajo najnovejše spalne navade tudi svojo slabo stran. Profesorja Müllerja iz Münchna, ki se že celo vrsto let ukvarja s človekovim spanjem, so vprašali, ali je zdravo spati gol.

Največji zadržek, pravi profesor, je čezmerna ohladiitev. Zadostuje le mrzla roka ali rama, ki gledata izpod odeje, telo se preveč ohladi in spanje postane neprijetno ali pa se celo zbudimo. Temperatura spečega človeka ne sme biti nižja od 32 stopinj, je izračunal profesor. Zato odsvetuje vsem tistim, ki jih muči revma „goli val“ med spanjem.

Zraven tega pa zatrjuje profesor, da spanje brez pidžame ali spalne srajce ni higienično. Zakaj? Približno četrta litra vode odda človeško telo med spanjem. V tej tekočini so tudi kožne celice. Vse to vsrka posteljno perilo, če spimo goli. Posteljina se navzame neprijetnega duha, to pa vsako spanje moti. Zato je predpogoj za vse tiste, ki hočejo za vsako ceno goli med rjuhe, da jih menjajo dvakrat tedensko. Če pa spite zaviti v nočno oblačilo, zadostuje enkrat tedenska menjava posteljne perila.

Spalna oblačila morajo biti dovolj udobna, ne smejo vezati in iz takšne tkanine (to velja tudi za posteljno perilo), ki pušča koži dihanje.

Tisti, ki spi pravilno, se zbudi zjutraj kot

na novo rojen. K pravilnemu spanju pa sodijo predvsem udobna lega in pomirujoča okolica. Znanstveniki so izračunali, da se vsak človek med spanjem desetkrat do dvanajstkrat obrne, popolnoma spremeni položaj. Žimnica ne sme biti niti pretrda niti premehka. Profesor pravi, da morajo žimnica in posteljno perilo pravilno vsrkavati vlago in obdržati toploto.

Pravilna temperatura v spalnici naj se giblje med štirinajst in šestnajst stopinjami. Če je zunaj premrzlo, raje spimo pri zaprtem oknu, seveda pa s sobo predhodno dolgo in dobro zračimo. Zaprto okno je tudi priporočljivo povsod, kjer velik promet z ulice onemogoča mirno spanje.

Ker prespimo povprečno tretjino svojega življenja, naj bo spalnica najmirnejši prostor v stanovanju. To naj velja tudi za notranjo ureditev tega prostora. Pisano je sicer moderno, vendar ne pretiravajmo z divjimi barvami ali slikami. Pastelne barve in majhni, nevsiljivi vzorci so ravno pravi za prijetno spanje in predvsem za čas, ko se v spanec šele pogrezamo. Vse to velja za tapete, preproge, zavese in prav tako za posteljno perilo: predivje barve ali vzorci vznemirjajo!

Natančnega recepta, koliko spanja potrebujemo, ni. Odrasli približno osem ur, otroci deset, starejši potrebujejo manj spanja. Pa še nasvet za uspavanje: dobra kriminalka. Najboljše uspavalno sredstvo je branje.

Sadje in zelenjava vsak dan na mizo

Večina otrok ne mara zelenjave, pa tudi med odraslimi ni veliko posebnih ljubiteljev. Jemo jo pač zato, ker mislimo, da je to zdravo in ker so nas že starši silili jesti špinačo, ki menda daje moč.

V družinah, kjer tudi odrasli jedo zelenjavo in te vrste jedi ne pripravljajo le za otroke, ki naj jo pač jedo, da bi zrasli, je veliko manj težav. Seveda pa ne smemo obupati in vreči puške v koruzo, če otrok odklanja zelenjavo. Sto načinov je, da mu jo prithotapimo v usta. Kateri otrok ne bo vzel hrustljavega rdečega korenčka. Če otrok ne mara kuhane zelenjave, mu pač ponudimo surovo.

Sicer pa zelenjavo kuhamo in jo zabelimo z maslom in dodajamo peteršilj. Solata bo

mного privlačnejša, če med njo narežemo tudi rdečo redkvico, ki zaradi olja in kisa ni več pekoča, jed pa je privlačna na oko. Med solato lahko zrežemo tudi surovo špinačo, malo naribanega korenja in podobno. Večina otrok ima rada naribano korenje z limono in sladkorjem. Ponudimo ga s keksom za malico.

Nekateri otroci ne kažejo nobene želje po sadju. Potrebo po sladkorju, ki je v sadju, nadomeščajo z željo po slaščicah, kar je seveda nezdravo in vodi k debelosti, slabim zobem, motnjam v prebavi in podobno. Res, da morda otrok kaže odpor do nekaterih vrst sadja, vendar pa je na voljo toliko vrst, da brez posebnega truda ugotovimo, kaj otroku prija. Če ne mara sladkih in hranilnih breskev, bo prav gotovo planil po lubenici, grozdju ali čem drugem. Marsikateri otrok odklanja jabolka, ker jih zaradi majavih mlečnih zob ne more dobro oglodati. Pomagajmo mu in jabolka narežimo na tanke krljice, seveda ne olupljene.

Sadje naj bo vedno na mizi, po vsakem obroku. Če pa je otrok posebno trdovraten glede uživanja sadja in zelenjave, poskusite še z družbo vrstnikov. Z drugimi otroki je vsaka jed, pa tudi osvojevanje zelenjave ali sadja, najboljše.

zarec vina in se je stisnil v kot, da bi ga krčmar ne zapodil. V blatne cunje je bil oblečen, čevlji so bili brez podplatov. Ko je dremal, je bil njegov obraz kakor od ilovice, rumen in razoran. Nenadoma je široko zazelhal, ozrl se z lenim pogledom po izbi, zlezal s klopi, preleknil se ter šel. Zaprl je duri za seboj, še preden je mogel krčmar zakričati za njim, da je potepuh in hudodelec in da naj se spravi kamorkoli. Šrangar je stopil za njim v vežo, nato je nekoliko pomislil ter zlezal po strmi lestvi na podstrežje. Sklonil se je globoko skozi okno ter gledal s srepm, pazljivim očesom po nočni pokrajini.

II

Zunaj je pršilo tiho, narahlo, kakor da bi rosilo iz megle. Na obzorju, tam kjer so se vzdigali temni holmi iz ravni, so se trgali oblaki in prikazovale so se dolge svetle proge, belkastemu dimu podobne. Okna krčme so se svetila v rumeni luči: gledala so daleč po pokrajini in zdela se je grešnemu sreču, da se ozirajo za njim prestrašene oči. Na sto korakov se je razločevalo iz sive teme črno drevje ob cesti.

Sosed Luka je stopal hitro po razmočeni cesti; vodeno blato mu je škropilo do kolen. Časih je postal za trenotek ter je strmел predse v noč, tja, kjer se je napol razločno vzdigalo iz teme črno drevje. Nič se ni zgenilo pred njim, mirno je stalo drevje, nikjer se ni zazibala senca. Tudi glasu ni bilo od nikoder, ne pijanega petja, ne hripavega vriskanja. Tiha je bila noč in še dež je rosil na blato tiho kakor sneg. „Zares se je bil zvrnil v jarek!“ se je prestrašil in razsrdil sosied Luka. „Morda še sto korakov daleč ni prišel; zvrnil se je in je zaspal!“

Luka se je okrenil, pogledal je po cesti nazaj in se je vrnil. Šel je ob desni strani, tik ob globokem jarku, oziral se je in je poslušal.

„Andrejec!“ je zaklical polglasno.

Prestrašil se je svojega glasu, ki je bil nenadoma prerezal tišino. Odgovora ni bilo, nič ni zavzdihnilo iz jarka. Luka je slišal samo še svoj glas in zdela se mu je, da je ostala

beseda v dežju, v vlažnem vzduhu in da kliče neprestano pod nočjo, od oblaka do oblaka, previdno šepetaje: „Andrejec! Andrejec!“

Luka se je razsrdil nad seboj.

„Krčma je tam; lahko stoji kdo na pragu, lahko gleda kdo skozi okno in jaz kričim kakor žganjar! Zakaj nisem kar rajši kričal: Čakaj, Andrejec, da te ubijem! — In lovim se po cesti, kakor da bi šivanko iskal; zakaj ne grem rajši v vas ter poprašujem ljudi? Kje pa je tisti Andrejec, da ga ubijem? — Še noben hudodelec ni bil tako nespameten!“

V tistem trenutku, ko se je okrenil, da bi hitel dalje, je postal in vztrepetal. Zdela se mu je, da je na pol pota med sabo in med krčmo ugledal urno senco, ki se je mahoma izgubila za črno grmovje. Šinilo je, kakor da bi trenil, in še razločiti ni mogel, če je bila senca majhna ali velika, odkod je prišla in kam se je izgubila.

Stal je dolgo in je strmел prestrašen. Sele pozneje se je spominjal, da se mu je bil v tistem hipu razlil mrzel pot po vsem životu, in da so se mu kolena tresla kakor pred buričem.

„Kdo je bil? Andrejec ni bil. Andrejca bi bil videl že prej, pa če bi bil tudi v jarku ležal. In kako bi se bil vzdignil tako nenadoma iz jarka in kako bi smuknil tako ročno? Ni bil Andrejec! Tisti kujon je bil pač, tisti lakomnež, tisti Šrangar! Izmuznil se je, pa se je plazil za mano kakor maček. Že tam me je bil ošvrknil z besedo, pa je imel tiste misli kakor jaz. V očeh sem mu videl tiste misli!“

Polagoma se je streznil in osvestil, samo zobje so mu šklepetali kakor od mraza in noge so se mu tresle. Nič se ni več zgenilo v noči.

„Nobene sence ni bilo, nikogar ni bilo!“ se je tolažil Luka. „Nič drugega ni bilo nego moj strah. Strah je človeka, pa vidi strahove, kjer jih ni! — Kaj bo pustil lakomnež goste same? Zajec je skočil čez cesto in jaz se tresem!“

Z dolgimi koraki je stopal dalje, komaj da se je ozrl. „V jarek ni padel! Že med durmi je bil bolj trezen nego je bilo treba. Ziblje se pač, ziblje, in se priziblje domov.“

Slovenska kuhinja

Jedilnik: Sezonska omleta iz vrtnih želišč, zviti razsoljeni in prekajeni flam (potrebuševina), mladi krompir z maslom, dušeno zelje po kmečko, kuhani orehovi štrukliji po goriško.

Omleta iz vrtnih želišč

Potrebujemo 3 jajca na 2 osebi, 1 žlico sesekljane mešanice želišč dišavnic (sveži majaron, drobnjak, peteršilj, zelena, nekaj listov pehtrana, timijana in kopra).

Omleto pripravimo takole: jajca stepemo, dodamo na 3 jajca žlico sladke smetane, solimo in primešamo dišavnice. Na ponvici za palačinke segrejemo 2 žlici olja in zlijemo nanj mešanico. Pomešamo in ko se mešanica že zgosti, jo s kuhalično oblikujemo v omleto.

Serviramo toplo kot predjed, primerna pa je tudi za večerjo. Če jo naredimo za večerjo, lahko dodamo še slan krompir in porcijo solate.

Zvita potrebuševina

Tri dni po zakolu, ko je meso ohlajeno, razgnemo po mizi flam — potrebuševino. Natremo ga s poprom in soljo, poškerpimo s česnovno vodo in ga pustimo razsoljevati 3 do 4 dni v temnem hladnem prostoru, dobro za-varovanem pred muhami. V hladilnik ne postavljamo, ker tam razsol ne more učinkovati. Po 3 ali 4 dneh flam zvijemo v enakomerno rolado. Povijemo v svinjsko mrežico in gosto povežemo z vrstico. Zviti flam rahlo prekadimo. Takega skuhamo in serviramo še toplega s svežim dušenim zeljem poleti, ali s kislim zeljem pozimi.

Dušeno zelje po kmečko

Za deset porcij te priloge potrebujemo 2 kg glavnatega zelja, 10 dkg ocvirkovne masti, 10 dkg sesekljane čebule, strok česna, sol in 1 dcl domačega vina.

Na masti zarumenimo čebulo, dodamo zelje in dušimo pol ure. Zdaj začinimo s poprom, soljo in strtim česnom, prilijemo vino in spet pokrijemo, da se zelje popolnoma zmehča. Ohraniti mora svoj vonj, zato naj bo posoda, v kateri se zelje duši, dobro pokrita.

Kuhani orehovi štrukliji

Za štruklje iz kvašenega testa — kakor jih delajo na Goriškem — potrebujemo, merjeno za 10 oseb: 50 dkg pšenične moke, in sicer pol mehke in pol ostre, 2 dkg kvasa, 5 dkg masla, 3 dcl mlačnega mleka, 2 rumenjaka, 1 celo jajce, 2 žlici sladkorja in ščepec soli. To bo testo.

Za nadev pa vzamemo: 35 dkg orehov, 1 dcl vrelega mleka, 1 žlico meda, noževno konicico zmletega cimeta, 2 žlici sladkorja in dodamo še 1 jajce, ko se zmešana gmota že ohladi.

V skledici umešamo najprej kvas z nekoliko moko in žličko sladkorja ter mlačnega mleka, da dobimo gosto mešanico. Postavimo na toplo, da vzhaja. V skledo pa presejemo moko, solimo, dodamo jajca, stopljeno maslo, vzhajani kvas, med in ko mešamo, prilivamo mleko. Sedaj testo stepamo še tako dolgo, da se pojavijo mehurčki, pokrijemo in damo vzhajati. Vzhajano testo tanko razvaljamo in nato še razvlečemo. Premažemo z nadevom, zvijemo in povijemo v prtiček, skuhamo v rahlo soljeni vodi. Iz navedenih količin napravimo dva štruklja. Kuhana razrežemo in zabelimo z maslom.

Časih ve pijanec bolj natanko, kam in kod, nego trezen človek!

Šel je še zmerom ob desni strani, ob jarku, in je sunil z nogo nenadoma ob kup nasutega kamenja. Postal je in se je sklonil. Natanko se je bil namenil še v krčmi, kako bi „stvar ukrenil“. In že na poti je pozabil na poglobitno stvar.

„Kako sem zabit in neroden!“ je pomislil ves zlovoljen. „Za tako rabo nisem, zdaj vidim! Premislil korenito: s kamnom ga udarim, z debelim okroglim kamnom, prav na tisto bradavico! In pozabim na kamen. Kaj bi ga ubijal s pestjo? Dolga reč bi bila to in nevarna. Kakor je droben in kakor je pijan, slabši ni, in življenje je le življenje; še zajec bi se branil, ko bi vedel kako!“

Dolgo je stal sklonjen nad kamenjem in je izbiral. Razločil ni v temi, zato je tipal z roko; kamenje je bilo mrzlo in mokro. Izbral je naposled okrogel, precej težek kamen, ki se mu je zdel pripraven, in ga je spravil v suknjo. Zamudil je veliko časa, zato je hitel; suknja, ki mu je bila preohlapna in ki mu je segala do kolen, se mu je opletala okoli života in kakor je stopil, mu je udaril kamen ob stegno.

„Kaj ni tam? Tam gre!“

Postal je, oddahnil si je globoko, strmел je predse v temo z upognjenim životom in izbuljenimi očmi.

Pred njim, sto korakov daleč, se je zibala preko ceste drobna senca. Zibala se je na desno, na levo, postajala je, padala je in s vzdigala, opotekala se počasi dalje. Tiha je bila senca; tudi ni bilo glasu, če se je opotekla in se zgrudila na kolena; ne pijanega petja, še vzdihla ne.

„Da bi vsaj prepeval!“ je zaželel sosied Luka. „Drugače je zmerom prepeval, nocoj molči!“

Stopil je hitreje, da bi ga dohitel. Čuden mrz mu je lezel počasi po hrbtu nizdol; šel je kakor pijan, tudi sam se je opotekel natanko tako kakor senca pred njim; če se je opotekla na levo, se je še sam opotekel na levo, če se je opotekla proti jarku, se je opotekel proti jarku; stiskal je zobe, toda časih ga je zgrabilo za čeljusti kakor krč in zobje so zašklepetali naglas.

(Dalje v prihodnji številki)

Vsi, ki natančneje spremljamo življenje in delovanje slovenske narodne manjšine v Italiji, pri svojem delu prej ali slej naletimo na probleme Južne Tirolske in Val d'Aoste. Podatki o manjšinah nemškega, latinskega in francoskega jezika v omejenih predelih Italije nam nudijo koristne primerjave s stanjem, v kakršnem je slovenska narodna manjšina v tej državi.

Da bi bolje spoznali sedanje stanje v Val d'Aosti, je potrebno podrobno kot pri mnogih več ali manj perečih problemih sodobnega sveta, da posežemo v zgodovino, saj korenine vedno segajo globoko. Prav tako pa je nujno, da vsaj na kratko orišemo geografski okvir te doline in osrčju Alp. Gre za pokrajino, katere glavni del predstavlja dolina levega pritoka Pada, reke Dora Baltea, ki izvira ob vznožju granitne bariere Monta Blanca in naredi dva zavoja v višini mest Aoste in St. Vincenta.

V to reko se izlivajo številne manjše reke in hudourniki iz mnogih stranskih dolin, ki skupaj z osrednjo dolino in z visokimi gorskimi verigami tvorijo to deželo na severozahodu Piemonta ob francoski in švicarski meji. Val d'Aosta meri 3262 km², ima nekaj več kot 100 tisoč prebivalcev in povprečno višino preko 2000 m. To gorato področje je bilo vedno pomembna prometna žila med severom in jugom, področje kmetijstva in v novejšem času zlasti turizma.

Valdostanci smatrajo za mejnik svoje zgodovine leto 1191, ko je knez Tomaž I. s svojo „Listino svoboščin“ dal meščanom Aoste svečano obvezo in prisego, da jih bo ščitil in jim dal več svobode, kot so je imeli dotlej. Ta akt so kasneje razširili na vso Val d'Aoste. Valdostanci so prisegli zvestobo savojski dinastiji, sami pa so uživali posebno obliko samouprave. To medsebojno prisego zvestobe so upoštevali vsi savojski vladarji do Karla Emanuela III., ki je ukinil valdostanske svoboščine. Valdostanci smatrajo listino iz leta 1191 kot prvi dogovor med suverenom in podložniki in kot korenino svoje sedanje samouprave.

Najpomembnejša institucija lokalne samouprave so bili valdostanski „Generalni stanovni“, ki so jih sestavljali plemstvo, duhovščina in meščani. Dolgo časa je bila to edina zakonodajna in izvršilna oblast v dolini, sodno oblast pa so stanovni delili s fevdalnimi gospodi. Ob postopnem razpadanju fevdalnega sistema in rasti moči savojskega vladarja so leta 1536 ustanovili „Svet nameščencev“, ki je pomenil pravo vlado pod nadzorstvom „Generalnih stanov“. „Svet nameščencev“ je imel velike kompetence glede vseh aktivnosti v dolini, od financ, javnih del, higiene, ekonomije, do sodstva in obrambe dežele. Kot predstavniki vladarja so na sejah sodelovali guvernerji ali „bailly-j“, predstavniki vladarja v samem mestu Aosti.

Istega leta so sklenili, da sprejmejo francoščino kot uradni jezik in nadomestijo latinščino. Le tri leta prej so podoben sklep sprejeli v francoskem kraljestvu.

V celoti je bila Val d'Aosta dolgo v sklopu francosko govorečih državnih tvorb, bila je pod vplivom francoske kulture, tudi cerkveno je bila odvisna od francoskih nadškofij v Moutiersu in Chambéryju v Savoiji. V tem mestu je bila do leta 1563 prestolnica savojske vojvodine, potem pa so jo prenesli v Torino. Prebivalstvo doline je povečini govorilo francosko-provansalski dialekt, višji sloji pa knjižno francoščino. Franco-

ski jezik je postal v zavesti Valdostancev neločljivo povezan z njihovo avtonomijo. Ko so jim jo začeli absolutistični vladarji jemati, so Valdostanci z njo vred branili svoj jezik. Ko so avtonomijo izgubili, jim je ostal francoski jezik edina priča šestih stoletij avtonomije.

Usoda Val d'Aoste je bila povezana s savojsko dinastijo. Država te dinastije je postala leta 1416 savojsko vojvodstvo, leta 1713 sicilsko, leta 1718 sardinsko kraljestvo in leta 1861 kraljevina Italija.

Valdostansko avtonomijo je zmanjšal zbornik valdostanskih zakonov, ki so ga natisnili leta 1588 v Chambéryju, odpravil pa jo je Karel Emanuel III. ki je leta 1773 objavil „Kraljevske uredbe“, s katerimi je v Val d'Aosti uvedel enotno zakonodajo, ki je veljala v vsej sardinski državi. Če je za Valdostance leto 1191 napisano z zlatimi, je leto 1773 gotovo s črnimi številkami. Ta akt vladarja — absolutista, ki izenačuje zakonodajo in odpravlja stare sred-

njeveške avtonomije, nekaterim še danes pomeni pravo izdajo. V tistem času je izzval pretres, povzročil pa je tudi upore v letih 1799 in 1801 ter 1853. Te upore poznamo kot „Upore Sosquesov“ — revnih gorskih lovcev. Višji sloji se jim niso pridružili in tako so bili upori obsojeni na propad. Prva dva upora sta bila v obdobju francoske zasedbe, ker tudi ti niso upoštevali posebnosti Val d'Aoste.

Bolj kot se je savojska dinastija usmerjala k Italiji, bolj so morali Valdostanci braniti svoj jezik, zlasti še potem, ko so Savojo odcepili od savojske države in jo priključili Franciji skupaj z Nico, Val d'Aosta pa je leta 1861 pripadla k združeni Italiji. Francoski jezik je pomenil Valdostancem zadnjo obrambo njihove etnične posebnosti, zato so ga branili kljub vsem oviram s strani italijanske države. Po prvi svetovni vojni je skušala neka delegacija prikazati problem valdostanskega jezikovnega vprašanja mirovni konferenci v Versaillesu, vendar brez uspeha.

Prav tako kot za vse narodne manjšine v Italiji je pomenilo najtežji preizkus tudi za valdostansko obdobje fašizma. Mussolini je prepovedal pouk in uporabo francoščine v javnih aktih in tisku. Imena krajev so latinizirali in italijanizirali. Valdostanci so se upirali raznarodovalnemu pritisku. Skupina intelektualcev, ki jih je zbral duhovnik Treves, je leta 1924 na fašistični dekret, s katerim so prepovedali uporabo francoščine, odgovorila z ustanovitvijo „Mlade Val d'Aoste“, tajne organizacije, ki je imela namen braniti francoščino, vendar pa je bila premalo praktično zasnovana. Trevesa je nadomestil podpredsednik združenja notar Emile Chanoux, ki ga je spremenil v politično stranko, ki si je zadala nalogo osvoboditi Val d'Aoste in ji dati avtonomijo. Chanoux je bil hkrati moč akcije in mislec. Bil je eden prvih organizatorjev valdostanske rezistence, napoti tako fašistom savojske republike kot italijanskim nacionalistom, ki so sodelovali v rezistenci. Umrl je 18. maja 1944 za posledicami fašističnega mučenja in je gotovo eden največjih mož v Val d'Aosti.

čprav šele po kapitulaciji Italije, so se Valdostanci odločno in enotno uprli fašizmu in sami osvobodili svojo dolino, sebi pa v okviru nove italijanske države priborili avtonomijo.

Kot je znano, se je začela rezistenca na severu Italije po nastanku savojske republike. Stranke so se v boju proti fašizmu združile v akcijske stranke, tako tudi v Val d'Aosti, kjer je taka stranka, sestavljena iz pripadnikov komunistov, socialistov, liberalcev, demokristjanov in predstavnikov „Mlade Val d'Aoste“, prevzela vodstvo vstaje. Za predsednika akcijske stranke so izvolili Emila Chanouxa. Chanouxu so bile jasne posledice italijanske stoletne nadvlade v dolini, ekonomskega podrejanja in prisilne asimilacije. Izhod iz tega stanja je videl v avtonomiji Val d'Aoste, v federativni državi. Tako zamisel so potrdili predstavniki alpskih dolin na sestanku 19. decembra 1943 v Chivassu. Val d'Aosta sta zastopala Emil Chanoux in Ernest Page. V „Proklamaciji alpskih do-

se pokazali dve tendenci. Prva, ki je nadaljevala Chanouxova stališča in druga, ki je imela podporo italijanskih nacionalističnih strank in je bila za avtonomijo kot posledico administrativne decentralizacije znotraj enotne, centralizirane države.

Medtem pa so z namestniškimi dekreti št. 545 in 546 uvedli 7. septembra začasni statut doline. Z dekreti so ustanovili deželni svet in odbor s posebnimi pooblastili, kot tudi poseben organ, ki naj v imenu države nadzoruje administrativno aktivnost dežele. Poleg tega so v dokumentu priznali svobodno uporabo francoskega jezika v stikih s političnimi, upravnimi in sodnimi oblastmi in v javnih aktih z izjemo sodb. V šolah vsake vrste in stopnje je določeno, naj bo enako število ur pouka francoščine in italijanščine. Deželnemu svetu je bilo poverjeno, da popravi meje občin na podlagi stanja pred letom 1922 in popravi krajevna imena, ki so jih v času fašizma spreminili ali pa so izginila.

Pogled na Val d'Aosto

Podobno kot primorski Slovenci, lin“ zahtevajo ustanovitev federativne Italije, sestavljene iz avtonomnih dežel. Proklamacijo so poslali tudi CLNAI, ki pa takrat nič ni reagirala nanjo. V sami valdostanski rezistenci, tudi znotraj CLN za Val d'Aosto, ki je nadomestila akcijsko stranko in je bila v njej večina pripadnikov italijanskih strank, se je med seboj borilo več struj: avtonomistična, italijanska nacionalistična in separatistična. Gibanje za priključitev Val d'Aoste k Franciji se je pojavilo kot reakcija na fašistični režim asimilacije in je razveljalo stoletni spor med francosko manjšino in Italijo.

V te spore je posegel profesor milanske univerze Frederic Chabod, ki je poleti 1944 objavil proglas proti priključitvi k Franciji, septembra istega leta pa je poslal delegacijo k CLNAI v Milano, ki naj bi razložila program avtonomije za Val d'Aosto. CLNAI je 6. oktobra 1944 potrdila princip deželne avtonomije za dolino. Vlada v Rimu je medtem pošiljala svoje oficirje v dolino in tako dobila nadzorstvo nad večino partizanov. Pristaši separatistov celo očitajo rimski vladi, da se je pri tem povežala z nacističnimi in fašističnimi silami. Val d'Aosta je bila sicer osvobodena 2. maja 1945, vendar pa s tem še ni bilo konec zapletov. Francoska vlada je namreč pozorno spremljala dogodke. Takratni zunanji minister Bidault je sicer izjavil, da Francija ne namerava anektirati doline. Če pa bi kaj takega samo zahtevalo lokalno prebivalstvo in to ne bi povzročilo komplikacij, si ne bi pomišljala tega tudi izvesti. Nekateri dokumenti ameriškega zunanjega ministrstva pa kažejo, da je skušal De Gaulle takrat z vsemi sredstvi obdržati dolino pod izključno francosko kontrolo. Francoskim četam, ki so bile tam, je celo ukazal, naj z vsemi sredstvi ustavijo anglo-ameriške oddelke feldmaršala Alexandra, ki so prodirali z juga. Intervenirati je moral z energičnim telegramom ameriški predsednik Truman. Francozom so med drugim očitali, da infiltrirajo vojake v civilu, ki naj bi kot Italijani zahtevali aneksijo k Franciji.

Del valdostanskega prebivalstva si je tako aneksijo gotovo želel, saj je okusil italijanski pritisk in ni verjel zagotovitom, da bo nova Italija dala Valdostancem pravo avtonomijo. Delovanje italijanskih strank, ki so sodelovale v rezistenci, v določenih ozirih ni bilo povsem vzpodbudno. Predvsem so bili Valdostanci razočarani nad italijansko počasnostjo in so celo demonstrirali proti Chabodu in zahtevali plebiscit. Sami Italijani priznajo, da bi kaj takega takrat mogo izzvati velika presenečenja.

Dejstvo je, da so prevladale nacionalistične in avtonomistične sile v Val d'Aosti. Znotraj CLN, ki je postal začasni deželni svet, so razpravljali o obliki deželne avtonomije. Medtem je bilo konec upov na francosko aneksijo, zavezniki so priznali italijansko oblast nad dolino. Med pogovori o avtonomni ureditvi sta

13. septembra 1945 so ustanovili Union Valdostaine (Valdostansko zvezo), stranko, ki naj bi zbiral vse sile za obrambo pravic avtohtonega prebivalstva doline in naj bi bila dedič Chanouxovih idej. Ko so februarja 1946 ameriške čete evakuirale dolino, je začel veljati začasni statut. Volitev ni bilo. Pač pa so stranke izbrale svoje predstavnike v deželni svet. Za predsednika sveta so izvolili Chaboda. Na političnih volitvah jeseni 1946 so Valdostanci s 63,4 % odklonili savojsko monarhijo (občutno nad italijanskim povprečjem), kot svojega predstavnika v konstituantno pa so izvolili socialistu Julesa Bprdonna. Že s tem so izrazili pomembno posebnost, ki je jasna v vsem povojnem političnem življenju: leva usmerjenost deželne države. Značilno je, da je dolina vladała že od 1959 do 1966 koalicija komunistov in Valdostanske zveze, levičarska koalicija pa je prevzela oblast tudi po zadnjih deželnih volitvah leta 1973.

Nov, pomemben mejnik v zgodovini Val d'Aoste pa je bil 26. februar 1948, ko so v parlamentu z ustavnim zakonom sprejeli Posebni statut Val d'Aoste. Ta je dal deželi moč, da izdaja svoje zakone za določena področja, seveda v soglasju z ustavo in principi pravne ureditve države. Prav tako so prišle pod deželo neke kategorije državne lastnine. Deželni svet je sestavljen iz 35 svetovalcev, izvršilni organ pa je deželni odbor z odborniki za kmetijstvo in gozdarstvo, finance, industrijo in trgovino, pravo, javna dela, turizem in umetnost, zdravstvo in socialno pomoč.

Politično življenje v povojnem življenju Val d'Aoste je bilo zelo razgibano in bi ga bilo vredno podrobne-

je prikazati. Naj se tu zadovoljimo le s kratkim orisom. Na prvih volitvah za deželni svet leta 1949 je zmagala koalicija Krščanska demokracija-Valdostanska zveza. Vendar pa se je leta 1954 razbila in je do volitev istega leta vladala ob podpori levih sil Zveza sama. Na volitvah istega leta je zmagala koalicija krščanskih demokratov in socialistov, ki je zlasti po zaslugi zanjo ugodnega volilnega sistema dobila absolutno večino svetovalcev, sicer pa le 40 % glasov. Na volitvah v letih 1953 in 1963 je zmagala koalicija komunistov, valdostanske zveze in socialistov, ki je vladala do 1966. Takrat so iz nje izstopili socialisti in je bila ustanovljena vlada leve sredine, ki je zmagala tudi na volitvah 1968. Vladala je le do 1970, ko je prišlo do razkola v krščanski demokraciji v Val d'Aosti. Vlado je prevzela koalicija levo usmerjenih sil ob podpori KPI in naprednejšega dela Valdostanske zveze. Na volitvah 1973 je ta koalicija utrdila svoj položaj. Tudi na volitvah leta 1975 so se okrepile leve sile. Zanimivo je, da so tokrat razne frakcije strank francoske manjšine, kot so Valdostanska zveza, napredna struja te zveze in Rassemblement Valdostaine, nastopale s skupnim volilnim znakom. Posledica teh volitev je bila tudi ustanovitev edinstvene občinske uprave v glavnem mestu Aosti. V odboru so zastopniki vseh političnih strank ustavnega loka, razen PLI, ki ni dobila nobenega zastopnika v občinskem svetu. Izven odbora je le neofašistična stranka; župan pa je komunist.

Sedanje gospodarsko stanje ni preveč rožnato. Največ si obetajo od razvoja turizma, ki ga skušajo razviti ne samo v zimskem obdobju, ampak preko vsega leta. Kmetijsko proizvodnjo je zelo prizadelo odhajanje ljudi s podeželja. Živinoreja, ki je nekoč predstavljala glavno panogo kmetijstva, je prav tako v krizi. Industrijski obrati v dolini so redki, največ si obetajo od edinega obrata teške industrije — metalurškega kompleksa „Cogne“, ki obratuje od 1972.

Na koncu tega kratkega pregleda lahko ugotovimo, da avtonomija, ki jo uživajo pripadniki francoske manjšine, še daleč ni idealna in da posebni statut še ni dokončno uresničen. Kritiki oporekajo, da so priseljenci v dolino — Italijani — jezikovno izenačeni s prvotnim prebivalstvom francoskega jezika, in da je bilo to, ki je trpelo pod fašizmom in se mu junaško uprlo v Rezistenci, izigrano ter da italijanske stranke, zlasti še krščanska demokracija, niso uresničile tiste avtonomije, ki bi jo prebivalstvo Val d'Aoste moralo dobiti. Ob tem pa velja opozoriti tudi na problem manjšine nemškega jezika v tej deželi, ki so ji šele pred kratkim omogočili izvenšolske tečaje nje-nega materinega jezika; ti tečaji so sicer neobvezni, jih pa omogoča dežela.

(Vestnik koroških partizanov)

Brezplačne počitnice v matični domovini Sloveniji

Zveza slovenske mladine organizira v sodelovanju z NEDELJSKIM DNEVNIKOM, „VIATORJEM“ in ZVEZO PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE letovanje otrok iz Koroške v krogih družin v matični domovini. Namen takih počitnic je, da bodo naši otroci izpopolnili znanje slovensčine in spoznali lepote Slovenije. Poleg tega, da bo Vaš otrok spoznal nove prijatelje, je naš namen tudi ta, da se tudi starši otrok med seboj spoznajo in navežejo stike iz katerih naj zraste trajno sodelovanje staršev in otrok z obeh strani Karavank.

ROK LETOVANJA: od 29. julija do 12. avgusta 1977

Prevoz iz Celovca do Ljubljane bo prevzel „VIATOR“, za sprejem na meji in v Ljubljani bo poskrbela ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE, med počitnicami pa bo letovanje otrok spremljal NEDELJSKI DNEVNIK.

PRIJAVA (POČITNICE V MATIČNI DOMOVINI)

ime in priimek staršev

Točen naslov

Število otrok, ki jih želite dati na letovanje

Starost otrok

Ali obvlada slovensščino?

Posebne pripombe

Prijave pošljite v kuverti na naslov:

Zveza slovenske mladine
Gasometergasse 10/I
9020 Celovec

Tečaj za potapljanje

Slovenska fizikultura zveza razpisuje na povabilo Slovenske potapljaške zveze potapljaški tečaj, ki bo v času od 8. do 19. avgusta 1977 v enem izmed slovenskih obalnih mest.

Pogoji in navodila:

- Kandidati morajo biti stari najmanj 16 let in morajo predložiti zdravniško spričevalo, da so popolnoma zdravi.
- Potrebna je naslednja lastna oprema: maska, dihalna cev, plavuti. Ostalo opremo dobijo tečajniki za čas tečaja na kraju samem.
- Stroške prevoza na kraj tečaja in domov krije vsak kandidat sam, stroške prebivanja krije Slovenska potapljaška zveza in Društvo za raziskovanje morja Piran.
- Število tečajnikov je omejeno na šest. Upošteval se bo vrstni red prihoda prijav.
- Interesenti naj se javijo na naslov: Slovenska fizikultura zveza, Celovec, Gasometergasse 10/I.
- Prijavnina za tečaj znaša šil. 100.— in se prenaša na tekoči račun štev. 2911 pri Posojilnici Celovec.
- Rok prijave: do 25. junija 1977.

Sedanje rešitve nasprotujejo členu 7

V teh dneh, ko začnejo veljati odredbe k zakonu o narodnih skupinah in s katerimi naj bi bila rešena vprašanja dvojezičnih krajevnih napisov ter slovenskega uradnega jezika pred sodišči in upravnimi oblastmi, so številne organizacije in skupine tudi iz vrst večinskega naroda odločno zavr-nile tak način reševanja manjšinskih vprašanj.

Tako je na primer Iniciativna skupina na Dunaju objavila posebno izjavo za tisk, kjer je rečeno, da te rešitve ne vodijo k enakopravnosti manjšin v Avstriji, marveč so v nasprotju s dolgoletnimi zahtevami manjšinskih organi-

zacij ter predstavljajo očitno kršitev člena 7 državne pogodbe. "Tako ure-ditev najodločneje obojamo," je rečeno v izjavi, "in zahtevamo uresniči-tev manjšinskih pravic, kakor je to za-gotovljeno v državni pogodbi in kakor to že ves čas od podpisa pogodbe zahtevajo manjšinske organizacije."

● Iniciativna skupina na Dunaju prireja 1. julija ob 17. uri protestno zborovanje v coni za pešce na trgu Viktorja Adlerja (Favoriten).

● Prav tako 1. julija, in sicer ob 16. uri na Starem trgu v Celovcu, pri-reja Solidarnostni komite informacijo pod geslom „Zakaj skupen boj zoper

posebno kraljenje pravic manjšinami!"

V izjavi, ki jo je izdal Solidarnostni komite skupaj z osrednjima organiza-cijama koroških Slovencev ter Zvezo socialističnih študentov in Komunistično zvezo, je podrobno opozorjeno na diskriminacijski značaj „rešitve“, ka-kršno predstavljajo odredbe k zakonu o narodnih skupinah. Za celotno dvo-jezično ozemlje Južne Koroške se zahteva; pravica do izobrazbe v ma-terinem jeziku v celotnem šolstvu (vključno otroških vrtcev); obvezen pouk vseh nemško govorečih otrok in mladostnikov v jeziku manjšine; polno priznanje slovenščine kot drugega uradnega jezika; dvojezičnost vseh javnih razglasov, topografskih napisov in označb; zakonska prepoved diskri-minacije manjšin — vse to na ozemlju, ki je splošno znano in uradno prizna-no tudi v šolski odredbi iz leta 1945.

Iste zahteve je Solidarnostni komite postavil tudi v „Odpriem pismu“, za katerega zdaj zbira podpise. V tem pismu je dodatno še rečeno, da mora deželno glavno mesto Celovec kot družbeno, politično in kulturno središče dežele z dvema narodnima skupinama dobiti dvojezične krajevne napise. ODPRTO PISMO je naslovljeno na ce-lovškega župana Guggenbergerja, koroškega deželnega glavarja Wagne-rija in zveznega kanclerja dr. Krei-skega, ki jih komite poziva, da ukre-nejo vse potrebno za izpolnitev naved-tenih zahtev.

Študij na visokih, višjih in srednjih šolah v Sloveniji

Koroški Slovenci imamo možnost, da se poslužujemo univerz (Ljubljana, Maribor), različnih srednjih šol in strokovnih šol v Sloveniji. Vsak, ki se odloči za študij v Sloveniji ima možnost, da dobi ustrezno štipendijo. Štipendije je možno dobiti za študij na univerzah, srednjih šolah in strokovnih šolah.

Pogajanja med Avstrijo in Jugoslavijo za obojestransko prizna-vanje diplom so v teku in dobro napredujejo. Za celo vrsto študijskih smeri že obstoji dogovor o priznanju diplom.

Tudi avstrijski zakoni predpisujejo, da dobi študent, ki se od-loči za študij na tisti univerzi, katere je najbližnja njegovemu stal-nemu bivališču, podporo (to velja tudi za inozemstvo).

VAŽNI TERMINI: 8. julij — zadnji rok za predhodni vpis (na nekaterih fakultetah je vpis omejen); 30. junij — zadnji rok za sprejem v študentske domove.

Vse potrebne informacije vključno s študijskimi programi in ustreznimi formularji dobite v pisarni Zveze slovenskih organiza-cij na Koroškem, v Gasometergasse 10/I pri tajniku ZSO, Feliksu Wieserju.

Avstrija ni izpolnila obveznosti zato je kriva prelomitve pogodbe

(Nadaljevanje s 1. strani)

da Avstrija več kot dvajset let po podpisu državne pogodbe še ve-dno ni izpolnila svojih pogodbenih obveznosti: več kot dvajset let krši to pogodbo, z najnovejšimi „rešitvami“ pa je celo stopila na ne-varno pot enostranske revizije te pogodbe.

Teh dejstev ne morejo spraviti iz sveta, pa naj se zatekajo k še tako samovoljnim in prepotentnim inter-prelacijam državne pogodbe in njene izpolnitve. Ni zadeva obsa-jenca, da odloča o tem, kdaj je v celoti odplačal naloženo mu kazen. Ker v preteklosti ni znala ali ni ho-tela zadovoljivo rešiti manjšinskega

vprašanja, je morala Avstrija v dr-žavni pogodbi prevzeti posebne obveznosti glede manjšin. Interpre-tacija o tem, kdaj in kako je Av-strija te obveznosti izpolnila, je v prvi vrsti stvar štirih velikih sil kot podpisnic te pogodbe.

Zlasti pa more sodbo o tem, ka-ko je s spoštovanjem manjšinsko varstvenih določil državne pogod-be, podati tisti, v čigar korist so bila ta določila sprejeta — priza-defe manjšine. Tukaj pa moramo koroški Slovenci vedno spet in po najnovejših ukrepih še prav poseb-no opozoriti, da Avstrija svojih ob-veznosti ni izpolnila — da je kriva prelomitve pogodbe!

PISMO BRALCA

„Der Dreiparteienpakt“

Es wird nun immer der Dreiparteien-beschluß hervorgehoben, dies ist jedoch eine Irreführung der Öffentlichkeit, es gibt nur den Beschluß einer Partei. Wenn auch Landeshauptmann Wagner inner von ei-nem Beschluß der drei staatstragenden Par-teien spricht, so ist es Tatsache, daß die zwei Großparteien lediglich das Konzept der kleinen, aber einflussreichen FP über-nommen haben. So staatstragend war die-se Partei gerade nicht, den Staatsvertrag 1955 hat sie ja abgelehnt. (Die Großpar-teien haben aus parteipolitischen Gründen die Forderungen der FP übernommen, da-mit sie in Kärnten keine Stimmen ver-lieren, ob die Rechnung aufgeht?)

Gleich nach dem ominösen Beschluß hat die FP eine Sonderausgabe herausge-bracht, (Kärntner Nachrichten, 6. 3. 77, Nr. 10a) diese wurde als Postwurfsendung gratis an die Haushalte geschickt. Darin wird besonders hervorgehoben, daß alle Forderungen der FP angenommen wurden, indirekt war es auch schon eine Wahl-propaganda. Es sind zwar bekannte Ta-sachen die jedoch den anderen beiden Parteien unangenehm waren, deswegen wurde diese Veröffentlichung übergege-nen, auch die abhängige und unabhängi-ge Presse hat davon kein Aufsehen ge-macht.

Etwas aus dem Extrablatt, (wegen Platzmangel kann man nicht alles ziti-eren, obwohl es sehr aufschlußreich wäre). „Nach eingehenden Beratungen konnte die FP die beiden anderen Parteien für den von ihr entwickelten Lösungsvorschlag ge-winnen.“ Schon früher hat LAbg. Silla er-klärt, die beiden Parteien hätten lange gebraucht bevor sie die Vorschläge der FP angenommen hätten. „Hätte die FP diese Beratungen auf der Grundlage der geheimen Sprachenherbeigung (in Bindung an die 25%-Klausel) nicht angestellt, hät-te sie das Gesetz des Handels aus der Hand gegeben. Ohne Mitwirkung der FP an der Dreiparteienlösung hätten andere über Kärnten entschieden.“ Im Klartext: So hätten die SPD und die ÖVP entschie-den, so war es halt die FP.

Zuerst sollten in zwölf Gemeinden zwei-sprachige Ortstafeln aufgestellt werden, sollte die FP damit einverstanden sein. Die Funktionäre der FP haben anders entschieden und die Zahl gleich um ein Drittel reduziert. „In acht Gemeinden wird es zweisprachige Ortstafeln geben.“ Heißt es da kategorisch, schon vorher bestimmt, ohne die anderen Parteien zu fragen, sie haben es ja ohnehin angenommen bis hinauf zum Bundeskanzler. Scheinbar aus lauter Angst es könnte, von einigen Fa-natikern veranlaßt, zu einem neuen, für Österreich beschämenden Tafelsturm kom-men.

„Der Verordnungsentwurf der Regierung sah ursprünglich 21 Gemeinden vor, in de-nen Slowenisch als zusätzliche Amtsspra-che zulässig sein sollte. Die FP war nur bereit, in 14 Gemeinden eine solche Re-gelung vorzusehen.“ Wurde von den an-deren schon routinemäßig angenommen. Zum Vergleich: In einem Erlass des Landes-hauptmannes von Kärnten vom 3. 9. 1968 wurden noch 52(!) Gemeinden vorgesehen.

Auch die praktische Anwendung der Slowenischen bei den Behörden ist nach der FP-Regelung eine Farce. „Die FP hat in langen Verhandlungen erreicht, daß nach dem Volksgruppengesetz Slowenisch neben der deutschen Amtssprache als Dol-metschersprache zulässig ist. Die Einstel-lung zusätzlicher doppelsprachiger „Be-amter“ wird dadurch unnötig.“ Man würde ja keine „zusätzlichen Beamten brauchen“,

sondern solche, die beide Sprachen be-herrschen einstellen, diese würde man leicht finden. Es wird ein Beispiel ange-führt. Will jemand neben der deutschen Amtssprache auch das Slowenische an-wenden, so muß er vorher, rechtzeitig, mündlich oder schriftlich eine Eingabe machen. „Erst dann ist die Behörde ver-pflichtet, einen Dolmetscher beizuziehen.“ Also zuerst ein Gesuch machen, dann wird ein Dolmetscher beigezogen, der Antrag-steller wird verständigt, dann kann die Verhandlung beginnen. Wer wird denn über sich so eine Prozedur ergehen las-sen, da verzichtet er lieber, ich würde es auch tun. Von einer Erfüllung des Staatsvertrages kann da keine Rede sein. Auch die willkürliche Festsetzung der 25%-Klausel hat die FP durchgesetzt. Für die Kärntner Verhältnisse angewandt wi-derspricht sie dem Staatsvertrag. Der Südti-roler Landeshauptmann erklärte dazu 25 % sei zu hoch, er meinte, ab 10 % wäre angebracht, er betonte auch, daß je schwächer die Volksgruppe sei, desto mehr Förderung braucht sie. Bei uns trifft das Gegenteil zu, 1972 waren es 20 % und jetzt 25 %.

Noch einmal zusammenfassend wieder-holt das Blatt was die FP alles erreicht hat: „Anstatt in 12 Gemeinden nur in 8 zweisprachige Tafeln. Anstatt in 21 nur in 14 Gemeinden Slowenisch zusätzlich zur deutschen Amtssprache zugelassen.“ usw. Ob es wirklich zum Vorteil Kärntens und Österreichs sei, ist nicht so sicher, es ist eher eine Hypothek für die Zukunft.

Die FP bekennet sich voll zur Erfüllung des Staatsvertrages und zur Verantwor-tung für Kärnten.“ (jedoch nicht für Öster-reich?) Sie kann es ja leicht tun, denn ihre Forderungen wurden ja angenommen. Diese sog. Minderheitslösung entbehrt nicht einer gewissen Ironie. Eine Partei der ehemaligen Nationalsozialisten zusam-men mit dem KHD bestimmen nun die Erfüllung des Staatsvertrages. (Bei der sog. Grenz-landkonferenz der FP (26. 2. 77) sagte Dr. Kohlgruber, daß es über die Minderheiten-ermittlung stets Übereinstimmung mit dem KHD gegeben habe, von der man sich jetzt nicht entfernen sollte). Die FP hatte nie für die Slowenen etwas übrig gehabt, so kann auch ihr Werk der „Dreiparteien-beschluß“ den Slowenen nur schaden und deshalb ist es für sie unannehmbar. Auch das Volksgruppengesetz ist nur eine scheinbare Hilfe für die Kärntner Slo-we-nen, denn es würde nur in dem künst-lich verkleinerten Gebiet Anwendung fin-den, da würde es nicht viel zum Fördern geben. Auch der „Beirat“ muß diese re-strictive Regelung des „Dreiparteienbe-schlusses“ annehmen, und nur in diesem engen Rahmen könnte er seine Ratschläge erteilen. Auch die paar von der FP be-willigten zweisprachigen Ortstafeln ge-hören dazu. Man könnte sie irgendwie als Attrappen betrachten, die eine sinn-ge-mäße Erfüllung des Staatsvertrages dar-stellen sollen.

Es ist doch ein Widersinn, wenn be-hauptet wird eine Lösung muß für die Mehrheit akzeptabel sein; in erster Linie muß sie für die Minderheit annehmbar sein, denn sie weiß am besten was ihr Not tut. In Italien fragt man auch nicht die Mehrheit, sondern die Südtiroler selbst, ob sie ihr Einverständnis geben. Den Kärnt-ner Slowenen wird jedoch gegen ihren Willen und zu ihrem Nachteil eine Lösung aufgezwungen. Obwohl Österreich, durch den Staatsvertrag, mehr Verpflichtungen hätte, als Italien.

Nerešeno manjšinsko vprašanje bremeni odnose med Avstrijo in Jugoslavijo

V odboru zveznega zbora skupščine SFRJ za zunanjo po-litiko je podpredsednik zvezne-ga izvršnega sveta in zvezni se-kretar za zunanje zadeve Miloš Minić poročal o zunanje-politič-ni dejavnosti Jugoslavije v zad-njem obdobju. Pri tem je opo-zoril na izredno živahno zuna-nje-politično dejavnost Jugosla-vije ter ugotovil, da si je Jugos-lavija s svojo dosledno politiko neuvrženosti ustvarila trden po-ložaj ter si pridobila ugled in priznanje v svetu.

Posebno pozornost je Jugos-lavija posvečala razvoju odno-sov in sodelovanja s sosednimi državami, je dejal Minić in kot poseben uspeh navedel osimske sporazume, sklenjene z Italijo. „Nasprotno pa nam z Bolgarijo in Avstrijo kljub našemu po-trpežljivemu prizadevanju še ni uspelo rešiti spornih vprašanj, ki se tičejo položaja naših na-rodnostnih manjšin v teh drža-vah, kar nujno slabo vpliva na bilateralne odnose z obema so-sednima državama“, je poudaril podpredsednik zveznega iz-vršnega sveta in zvezni sekre-tar za zunanje zadeve SFRJ Mi-loš Minić.

ŠPORTNI VESTNIK

Reprezentanca Obale zmagala na III. nogometnem „Turnirju prijateljstva“

Reprezentanca Obale, selekcija Mežiške doline, izbrana enajsterica Združenja slovenskih športnih društev v Italiji in ekipa koroških Slovencev — tako se je glasil vrstni red me-dnarodnega III. nogometnega „Turnirja prijateljstva“, ki ga je minulo nedeljo organizirala osteršna športna organizacija ko-roških Slovencev Slovenska fizikultura zveza v Celovcu. Lepi umetniško oblikovani pokali so nogometaše vzpodbu-dili k izrednim igram, ki so po kvaliteti bile na visoki ravni. Predvsem mlada ekipa Obale, z odličnim vratarjem Sergasom, se je izkazala v obeh igrah kot najboljši nasprotnik. Niti ekipa ZSSD, niti selekcija Mežiške doline nista mogli preprečiti zmage nogometašev slovenske Obale. Enajsterica koroških Slovencev pa je kot „po navadi“ — tako se je slišalo ob robu nogometnega igrišča — zasedla 4. mesto turnirja in se izka-zala na ta način kot dober gostitelj. Manj dobre pa so bile igre: poraz 0:2 z Mežiško selekcijo in poraz 6:7 (po streljanju enajstmetrovk) z izbrano ekipo Slovencev v Italiji. Škoda, da se selektorjem koroške ekipe ni posrečilo privabiti vseh igral-cov, ki naj bi zastopali koroške Slovence. Tako so manjkali Marjan Pandel in Bartolomej Lampichler (Slovenski atletski klub), Nanta Davjak, Jug Florjan, Franc Davjak, Nanta Olip (vsi iz Sel) in Beno Kraut (Sinča vas). Zalostno se sliši, da nekaterim Selanom ni mar nastopiti v koroški reprezentanci. Menda iz svetovnonazornih pomislekov. Izvrstnega vratarja Beno Krauta pa so iz nerazumljivih razlogov bojkotirali ne-kateri igralci SAK, pa tudi član komisije selektorjev. Nagrade sta ob zaključni slovesnosti podelila predsednik Slovenske fizikulture zveze Danilo Prusnik in tajnik SFZ mag. Anton Malle, ki sta kratko orisala situacijo športa koroških Slovencev.

Nagrade in žoge za III. nogometni „Turnir prijateljstva“ so podelili: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Zveza slovenskih zadrug v Celovcu, Intrade — Celovec, Posojilnica Bo-rovlje, Kristian Breznik — Radenska, Celovec in Narodni svet koroških Slovencev.

Rezultati tekem:
ZSSD — Obala 2:3 (0:1), strelici: Rusija (2) oziroma Viler, Trampuž (avtogol) in Šukljan.
Mežiška dolina — Koroška 2:0 (1:0), strelica: Male (avtogol), Kuzma.
Koroška — ZSSD (za tretje mesto) 2:2 (1:2), strelici: Hobel, Riedl oziroma Matlika, Krevšajn, po enajstmetrovkah zmagala ekipa ZSSD 6:7.
Obala — Mežiška dolina (finalna tekma) 1:0 (1:0), strelec Jakopič (enajstmetrovka).

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, te-lefon 32 550 — Tiska: Založniška in tiskar-ska družba z o. J. Drava, Celovec — Borovlje.

ŠPORTNI VESTNIK

Reprezentanca Koroške: Janko Malle (SAK), Janez Hribar (SAK), Zdravko Bokalič (St. Jakob), Gusti Blažej (Šmihel), Janez Pandel (SAK), Stanko Blažej (Šmihel), Helmut Blažej (Šmihel), Fortunat Davjak (Sele), Gusti Zablantnik (SAK), Marjan Velik (SAK), Martin Hobel (SAK), Jozef Riedl (Piberek), Justin Polansek (SAK), Peter Olip (Sele), Hobel II (Bilčevs).

III. šahovski turnir prijateljstva končan

V nedeljo 12. junija se je odigralo zadnje kolo mednarod-nega šahovskega turnirja — Interliga. Turnir ima ime Interliga zaradi mednarodne udeležbe in ker je sistem igranja enak ligaskemu, saj je tekmovalje potekalo od februarja t. l. pa do 12. junija izmenoma v Italiji in Sloveniji. Turnir organizirata Primorska šahovska zveza iz Portoroža in šahovska zveza Ju-lijske krajine iz Italije vsako drugo leto. Letošnji turnir je bil že tretji po vrsti. Udeležile so se ga štiri ekipe iz slovenske Pri-morske, pet ekip iz Južne krajine v Italiji in ekipa Slovenske fizikulture zveze v Celovcu, ki se je odzvala povabilu Primor-ske šahovske zveze in njenih predstavnikov. S to udeležbo naše ekipe je turnir dobil še pomembnejši mednarodni značaj in odprlo se so nove možnosti prijateljskega sodelovanja na šahovskem področju med pripadniki treh sosednjih držav. Zadnje 9. kolo se je odigralo v dvorani deželnih stanov na goriskem gradu v Italiji. Kljub uspehu, ki ga je imelo naše moštvo v tem kolu, saj je premagalo moštvo iz Pordenon s 4:2, pa ni uspelo prehiteti istega moštva na lestvici.

Končni rezultati so sledeči:

1. Videm (I) 41,5 točke; 2. Gorica (I) 34 točk; 3. Idrija (I) 30,5 točke; 4. Tolmin (I) 30 točk; 5. Portorož (I) 27 točk; 6. Trst (I) 27 točk; 7. Nova Gorica (I) 25,5 točke; 8. Čedad (I) 20,5 točke; 9. Pordenone (I) 16 točk in 10. Celovec (A) 14 točk. Moštvo SFZ Celovec je v zadnjem kolu nastopilo v sledeči postavi: 1. Singer, 2. Deisinger, 3. Fern, 4. Iskra, 5. Rigelnik, 6. Kavčič.

Na zaključku turnirja je bila podelitev lepih pokalov naj-boljšim ekipam, vsak posameznik pa je prejel lepo spominsko značko. Ob tem slovesnem zaključku so vsi govorniki, med njimi tudi gorški župan De Simone z veseljem izrazili misel, da je tudi šah lahko tisti, ki omogoča medsebojno spoznavanje in širi prijateljstvo in povezanost tako med posamezniki, kakor tudi med narodi, ne glede na mejo oz. narodno pripadnost.

SFZ Celovec se zahvaljuje vsem šahistom, ki so nastopali v naši vrsti na tem turnirju in želi, da bi se v bodoče udele-žstvovala še več ljubiteljev šahovske igre.

Kdor želi podrobnejših pojasnil, naj se obrne na SFZ v Ce-lovcu.

Slovenski atletski klub — Slovenska fizikultura zveza vabita na mednarodno prijateljsko nogometno tekmo med Športnim klubom Slovenija (Toronto — Kanada) in Sloven-skim atletskim klubom Celovec v sob. 2. julija 1977 ob 15.30 uri na Koschatovem igrišču v Celovcu

Camping „Rož“ - Wernig

v Kočuhi pri Šmarjeti v Rožu prireja od 6. do 14. julija 1977 kulturne prireditve z zabavo v šotoru

- 6. julija ob 20. uri VEČER S TAMBURICAMI; sodeluje tam-buraški ansambel iz Hodiš (vodi Dorica Sabotnik); nato ples.
- 8. julija ob 20. uri VEČER ZABAVNE GLASBE; sodelujejo an-sambel Bellamies, Magda Koren in Uši Kelih.
- 9. julija ob 20. uri FOLKLORNI VEČER; sodeluje folklorna skupina KPD „Planina“ iz Sel; sledi gastronomski večer s kla-sično glasbo na ploščah.
- 10. julija ob 10. uri DOPOLDANSKI KONCERT; sodeluje „Stahklang“ iz Borovelj.
- 12. julija ob 20. uri KOROŠKI VEČER; sodeluje Trio Korotan s pevci iz St. Vida v Podjuni (vodi Hanzl Kežar); sledi skioptič-no predavanje rav. Ericha Stenutza o Koroški.
- 14. julija ob 20. uri PEVSKI KONCERT; sodeluje Šmarješki kvintet.

K številni udeležbi na teh prireditvah vabi

družina Wernig - Camping „Rož“